
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» імені Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

Кафедра мистецьких дисциплін

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

**Для студентів
спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» імені Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

Кафедра мистецьких дисциплін

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

**Для студентів
спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка**

**Чернігів
2020**

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гавриленко Т. Л. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;

Мартиненко Т. Л. – учитель музичного мистецтва, учитель-методист Чернігівської спеціалізованої загальноосвітньої школи № 2 I – III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов

М 54 Методичні вказівки до педагогічної практики для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка / Розробники: Т. В. Дорошенко, Т. В. Мартинюк, Т. В. Скорик, В. С. Вергунова. – Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2020. – 132 с.

УДК 378.147.091.33 – 027.22:37 (072)

У методичних вказівках висвітлено цілі, завдання, терміни проведення, зміст різних видів педагогічної практики студентів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) першого бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка в закладах загальної середньої освіти, визначено завдання й обов'язки студентів-практикантів та методистів практики, передбачувані результати практичної роботи та форми звітності студентів, наведено критерії оцінювання студентів-практикантів. Методичні вказівки містять методичні рекомендації щодо підготовки і проведення студентами-практикантами уроків музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво», музично-виховних заходів; зразки написання розгорнутого плану-конспекту уроку музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво», музично-виховного заходу рієнтовну схему аналізу уроку, проведеного вчителем, практикантом; схему аналізу музично-виховного заходу, заняття музичного гуртка; приклади складання характеристики музичного, мистецького розвитку учня; музичної, мистецької характеристики класного колективу; список літератури для підготовки різних видів і завдань практики. Методичні вказівки будуть корисними для студентів-практикантів, керівників, організаторів практичної підготовки студентів – майбутніх учителів музичного мистецтва (з правом викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»).

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради факультету
дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (Протокол № 2 від 22.10.2020)

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	8
1.1. Значення та функції педагогічної практики у професійній підготовці вчителя музичного мистецтва (з правом викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»)	8
1.2. Види педагогічної практики	9
1.3. Організація педагогічної практики	11
1.4. Обов'язки та права студента-практиканта	12
1.5. Обов'язки методистів педпрактики	13
РОЗДІЛ ІІ. ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ	14
2.1. Організація та проведення ознайомчої практики	14
2.2. Зміст практики	14
2.3. Цілі та завдання ознайомчої практики студентів	15
2.4. Індивідуальні завдання	16
2.5. Результати ознайомчої практики (знання, вміння, компетентності)	17
2.6. Програма ознайомчої практики	19
2.7. Звітність студентів про ознайомчу практику	20
2.8. Підведення підсумків практики	20
2.9. Оцінювання роботи студента-практиканта	21
РОЗДІЛ ІІІ. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА (в ЗЗСО)	24
3.1. Організація та проведення навчальної практики	24
3.2. Зміст практики	24
3.3. Цілі та завдання навчальної практики студентів	25
3.4. Індивідуальні завдання	27
3.5. Результати навчальної практики (знання, вміння, компетентності)	27
3.6. Програма навчальної практики	31
3.7. Звітність студентів про навчальну практику	32
3.8. Підведення підсумків практики	33
3.9. Оцінювання роботи студента-практиканта	33

РОЗДІЛ IV. ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА _____ 37

4.1.	організація та проведення виробничої (педагогічної) практики з музичного мистецтва	37
4.2.	Зміст практики	38
4.3.	Цілі та завдання виробничої (педагогічної) практики студентів	39
4.4.	Індивідуальні завдання	41
4.5.	Результати виробничої (педагогічної) практики (знання, вміння, компетентності)	41
4.6.	Програма виробничої (педагогічної) практики з музичного мистецтва	47
4.6.	Звітність студентів про виробничу (педагогічну) практику з музичного мистецтва	48
4.7.	Підведення підсумків практики	49
4.9.	Оцінювання роботи студента-практиканта	49
4.10.	Організація та проведення виробничої (педагогічної) практики з інтегрованого курсу «Мистецтво»	52
4.11.	Зміст практики	53
4.12.	Цілі та завдання виробничої (педагогічної) практики	54
4.13.	Індивідуальні завдання	56
4.14.	Результати виробничої (педагогічної) практики (знання, вміння, компетентності)	56
4.15.	Програма виробничої (педагогічної) практики з інтегрованого курсу «Мистецтво»	62
4.16.	Звітність студентів про виробничу (педагогічну) практику з інтегрованого курсу «Мистецтво»	63
4.17.	Підведення підсумків практики:	63
4.18.	Оцінювання роботи студента-практиканта	63

РОЗДІЛ V. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ _____ 67

5.1.	Підготовка до уроку музичного мистецтва	67
5.2.	Написання плану-конспекту уроку музичного мистецтва	68
5.3.	Рекомендована література для підготовки уроку музичного мистецтва	68
5.4.	Загальна схема конспекту-аналізу уроку музичного мистецтва	72
5.5.	Загальна схема аналізу заняття музичного гуртка	76
5.6.	Підготовка до уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»	77
5.7.	Написання плану-конспекту уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»	77
5.8.	Рекомендована література для підготовки уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»	78
5.9.	Загальна схема конспекту-аналізу уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»	81
5.10.	Загальна схема аналізу заняття мистецького гуртка	83

РОЗДІЛ VI. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ МУЗИЧНО-ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ У ШКОЛІ _____ 84

6.1. Вимоги до підготовки та проведення музично-виховного заходу	84
6.2. Схема аналізу музично-виховного заходу	86
6.3. Рекомендована література до проведення музично-виховних заходів.....	87

ДОДАТКИ _____ 89

Додаток 1. Орієнтовна схема складання характеристики музичного розвитку учня.....	89
Додаток 2. Орієнтовна схема складання музичної характеристики класного колективу	91
Додаток 3. Схема поурочного плану (з музичного мистецтва).....	92
Додаток 4. Приклади планів-конспектів уроків музичного мистецтва	93
Додаток 5. Приклад плану-конспекту музично-виховного заходу (4 клас)	102
Додаток 6. Оформлення звіту з виробничої (педагогічної) практики з музичного мистецтва	108
Додаток 7. Зразки оформлення титульних аркушів звітної документації з виробничої (педагогічної) практики з музичного мистецтва	109
Додаток 9. Орієнтовна схема складання мистецької характеристики класного колективу	116
Додаток 10. Схема поурочного плану (з інтегрованого курсу «Мистецтво»)	117
Додаток 11. Приклад плану-конспекту парного уроку інтегрованого курсу «Мистецтво» (III клас, I семестр)	119
Додаток 12. Оформлення звіту з виробничої (педагогічної) практики з інтегрованого курсу «Мистецтво».....	127
Додаток 13. Зразки оформлення титульних аркушів звітної документації з виробничої (педагогічної) практики з інтегрованого курсу «Мистецтво»	128

ВСТУП

Педагогічна практика студентів закладів вищої освіти займає чільне місце в системі професійної підготовки і є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього ступеня. Вона є важливою ланкою у набутті студентами професійних навичок та вмінь, формуванні комплексу фахових, методичних, комунікативних компетентностей, збагаченні та поглибленні теоретичних знань з фахових дисциплін, стимулює пізнавальну самостійність та ініціативність, творче мислення майбутніх учителів музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво». Під час педагогічної практики закладається фундамент досвіду професійної діяльності майбутніх учителів, виховуються професійні якості особистості майбутнього фахівця.

Методичні вказівки до педагогічної практики розроблено на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, відповідно до навчального плану студентів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Студенти факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) проходять педагогічну практику на базі закладів загальної середньої освіти (загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв) м. Чернігова та Чернігівської області.

Програми практик та терміни їх проведення визначаються навчальним планом підготовки фахівців з цієї спеціальності.

Дане видання має на меті надати студентам інформацію про мету, завдання, зміст різних видів педагогічної практики, конкретні методичні поради щодо її проходження в школі та оформлення звітної документації.

Посібник розроблений відповідно до:

1. Закону України «Про вищу освіту»;
2. Закону України «Про освіту»;
3. Положення «Про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;
4. Положення про організацію та проведення практики студентів Національного університету «Чернігівський колегіум імені Т. Г. Шевченка.

Посібник адресований студентам-практикантам, організаторам педагогічної практики, методистам.

РОЗДІЛ І.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1. Значення та функції педагогічної практики у професійній підготовці вчителя музичного мистецтва (з правом викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»)

Сучасний етап реформування системи вищої освіти в нашій країні пов'язаний з підвищенням вимог до рівня професійної підготовки майбутнього вчителя, зокрема вчителя музичного мистецтва, який повинен досконало володіти методикою викладання музичного мистецтва з правом викладання інтегрованого курсу «Мистецтво», забезпечувати особистісно зорієнтований підхід до процесу музично-естетичного виховання учнів, творчо мислити, мати не тільки глибокі теоретичні знання, але й досконало володіти практичними вміннями та навичками.

Педагогічна практика посідає одне з головних місць в системі методичної та практичної підготовки студентів, оскільки засвідчує реальний рівень засвоєння ними набутих знань, сформованості умінь і навичок, поглиблює й розвиває їх, виявляє педагогічні здібності та творчі якості майбутніх фахівців.

Педагогічна практика майбутніх учителів музичного мистецтва (з правом викладання інтегрованого курсу «Мистецтво») є особливою формою освітньої діяльності студентів, що спрямована на закріплення та поглиблення набутих психолого-педагогічних, фахових і методичних знань, вдосконалення сформованих умінь і навичок з метою підготовки студентів до вирішення завдань музично-естетичного, поліхудожнього виховання учнів.

Педагогічна практика майбутніх учителів музичного мистецтва представляє собою єдність різних видів роботи: урочної, позакласної, музично-гурткової, науково-дослідної.

Основними завданнями педагогічної практики є:

- ознайомлення із сучасним станом освітнього процесу в школі;
- вивчення особливостей навчально-виховної роботи;
- закріплення, поглиблення та збагачення теоретичних знань студентів з психолого-педагогічної, фахової, мистецької, методичної підготовки;
- виховання професійних якостей особистості майбутнього вчителя;
- залучення студентів до участі у підготовці та проведенні уроків музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво», позаурочних та позашкільних музично-виховних заходів;
- вивчення вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- виховання у студентів любові до професії вчителя музичного мистецтва, інтересу до науково-дослідної роботи;
- вивчення передового педагогічного досвіду;
- вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності;
- залучення студентів до громадсько-корисної діяльності та роботи з професійної орієнтації.

1.2. Види педагогічної практики

Педагогічна практика є важливою складовою освітнього процесу на факультеті дошкільної, початкової освіти і мистецтв. Вона створює реальні можливості для формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до забезпечення основ загальної музичної освіти учнів, а також майбутніх учителів інтегрованого курсу «Мистецтво» – до забезпечення основ загальної мистецької освіти школярів.

Проведенням уроків музичного мистецтва та організацією позакласної музично-виховної роботи, уроків інтегрованого курсу «Мистецтво» під час проходження студентами спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) педагогічної

практики опікується кафедра мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Програма практики та терміни її проведення визначаються навчальним планом та графіками освітнього процесу.

Складовими практичної підготовки бакалаврів музичного мистецтва є такі види педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти (Див. табл. 1).

Таблиця 1

**Види педагогічної практики
та терміни їх проведення**

№ з/п	Вид педагогічної практики	Термін проведення	Кількість тижнів	Цілі практики
1	Ознайомча практика	Термін навчання 4 роки – III семестр	2	Ознайомлення студентів з різними аспектами професійної діяльності вчителя музичного мистецтва, набуття початкових професійних навичок, умінь у музично-педагогічній роботі з учнями різних класів та певного досвіду художнього спілкування, формування відповідних компетентностей
2	Навчальна практика (в ЗЗСО)	Термін навчання 4 роки – IV семестр; термін навчання 2 роки – II семестр	4	Практичне застосування знань студентів з педагогіки, психології, методики музичного виховання, вироблення у них професійних умінь з навчальної, виховної, соціальної, діагностичної, методичної діяльності, оволодіння студентами методами та прийомами музично-виховної роботи з учнями, формування відповідних компетентностей

№ з/п	Вид педагогічної практики	Термін проведення	Кількість тижнів	Цілі практики
3	Виробнича (педагогічна) практика	Термін навчання 4 роки – VIII семестр; термін навчання 2 роки – IV семестр	Термін навчання 4 роки (4 тижні – педагогічна практика з музичного мистецтва, 2 тижні – педагогічна практика з інтегрованого курсу «Мистецтво») Термін навчання 2 роки (2 тижні – педагогічна практика з музичного мистецтва, 2 тижні – педагогічна практика з інтегрованого курсу «Мистецтво»)	Оволодіння студентами професійними вміннями та навичками планування й організації педагогічного процесу шляхом безпосередньої участі в діяльності закладу загальної середньої освіти, застосування на практиці знань, навичок, професійних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво», підготовка студентів до виконання функцій учителя музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво» через адаптацію до реальних умов школи (проведення уроків музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво», позакласної музично-виховної роботи), залучення студентів до інтенсивної пізнавальної діяльності, формування відповідних компетентностей

1.3. Організація педагогічної практики

На початку навчального року складається графік проведення педагогічної практики. Керівник практики проводить ретельний добір баз практики та узгоджує це питання з адміністраціями закладів загальної середньої освіти. Базами ознайомчої практики, навчальної практики (в ЗЗСО) та виробничої (педагогічної) практики є: заклади загальної середньої освіти м. Чернігова та Чернігівської області.

До початку практики керівник разом з методистом кафедри мистецьких дисциплін проводять настановчу конференцію, де знайомлять студентів з питаннями, що стосуються організації і проведення уроків музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво» та позакласної музично-виховної роботи з учнями, з формами звіту, переліком звітної документації. Спільно з працівниками бібліотеки організовуються виставки методичної літератури, яка допоможе студентам у підготовці до уроків музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво», музично-виховних шкільних заходів. Також студенти отримують графік консультацій, які проводитиме методист кафедри мистецьких дисциплін протягом практики.

По закінченню педагогічної практики студенти здають на кафедру мистецьких дисциплін звітну документацію. Після перевірки її методистом та заслуховування творчих звітів студентів проводиться звітна конференція.

Підсумки кожної практики обговорюються на розширеному засіданні кафедри мистецьких дисциплін, куди запрошуються студенти-практиканти.

Оцінка з педагогічної практики має враховувати рівень теоретичної і практичної підготовки майбутнього вчителя, якість виконання завдань практики, ступінь оволодіння педагогічними вміннями і навичками, ставлення до педагогічної діяльності, до учнів, дисциплінованість студента, творчий підхід, якість оформлення документації та вчасність її подачі тощо.

1.4. Обов'язки та права студента-практиканта

Обов'язки студента-практиканта:

- студент-практикант виконує всі види робіт, передбачені програмою педагогічної практики щодо проведення уроків музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво» та музично-виховних заходів, ретельно готується до кожного уроку та до позакласних музично-виховних заходів;

- до початку практики студент повинен отримати від методиста консультації щодо оформлення необхідної документації;

- студент-практикант дотримується правил внутрішнього розпорядку школи, виконує розпорядження адміністрації та керівників і методистів практики;

- студент-практикант має бути взірцем дисциплінованості, вихованості, ввічливості, працелюбства;

– впродовж практики студент веде педагогічний щоденник, де записує психолого-педагогічні спостереження за учнями на уроках, під час позакласних заходів;

– кожний студент-практикант повинен подати звіт та необхідну документацію через Здні після закінчення практики.

Студент-практикант має право:

– звертатися з усіх виробничих питань до керівників, методистів практики, адміністрації школи;

– користуватись шкільною бібліотекою, навчально-методичними посібниками, матеріалами;

– вносити пропозиції щодо удосконалення організації та проведення педагогічної практики.

1.5. Обов'язки методистів педпрактики

Методисти педагогічної практики:

– здійснюють загальне керівництво педагогічною практикою і несуть відповідальність за практику закріпленої за ними групи студентів;

– беруть участь у настановчій, підсумковій конференціях;

– спільно з директором школи або його заступником розподіляють студентів по класах, затверджують індивідуальні та календарно-тематичні плани роботи студентів, контролюють їх виконання;

– спільно з учителями та студентами визначають для кожного теми уроків, позакласних музично-виховних заходів;

– організовують відвідування студентами-практикантами уроків, позакласних заходів;

– надають студентам-практикантам консультації щодо підготовки та проведення уроків музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво» та музично-виховних заходів, перевіряють і затверджують плани-конспекти;

– відвідують уроки та музично-виховні заходи, аналізують та оцінюють їх;

– готують студентів до виступів на підсумковій конференції з педагогічної практики, допомагають в оформленні матеріалів для виставки;

– беруть участь у проведенні диференційованого заліку з педпрактики, спільно з керівником практики, учителями музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво» виставляють загальну оцінку.

РОЗДІЛ II. ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ

2.1. Організація та проведення ознайомчої практики

Місце і терміни проведення ознайомчої практики

Ознайомча практика (безперервна) проводиться на II курсі у III семестрі протягом 2 тижнів на базі закладів загальної середньої освіти, з якими Університет заключив договір.

При виборі баз практики необхідно керуватися наступними критеріями:

- укомплектованість загальноосвітнього закладу педагогічними кадрами, які мають високий професійний рівень;
- наявність сприятливого психологічного клімату в педагогічному колективі;
- наявність технічної інфраструктури (комп'ютери, мультимедійні проектори, екрани, засоби телекомунікації) для застосування сучасних інформаційних і комунікативних технологій у процесі вивчення музичного мистецтва;
- наявність кабінету музичного мистецтва, обладнаного у відповідності з державними освітніми вимогами.

2.2. Зміст практики

За період проходження практики студенти-практиканти знайомляться зі школою, ведуть спостереження на уроках, позакласних заняттях та музично-виховних заходах, які проводить учитель музичного мистецтва, і поступово залучаються до активної самостійної музично-педагогічної діяльності.

У процесі проходження ознайомчої практики студенти залучаються до таких видів діяльності:

- спостереження та аналіз навчальної та позакласної роботи з музичного мистецтва, яку здійснює вчитель;
- участь у музичних організаційно-педагогічних заходах, які здійснює учитель музичного мистецтва;
- вивчення психологічних особливостей учнів, їхнього музичного розвитку;
- ознайомлення з особливостями проведення уроків музичного мистецтва, гурткової роботи та позакласних музично-виховних заходів учителем музичного мистецтва.

2.3. Цілі та завдання ознайомчої практики студентів

Цілями ознайомчої практики є:

- ознайомлення студентів з різними аспектами професійної діяльності вчителя музичного мистецтва;
- набуття початкових професійних навичок, умінь у музично-педагогічній роботі з учнями різних класів та певного досвіду художнього спілкування;
- формування відповідних до освітньої програми компетентностей.

Основні завдання ознайомчої практики

Організаційна робота. Ознайомлення студентів з основними напрямками музично-естетичного виховання школярів:

- ознайомлення зі школою, бесіда з адміністрацією школи, класоводами, класними керівниками, вчителями музичного мистецтва;
- ознайомлення з плануванням, формами і методами роботи вчителя щодо проведення уроків музичного мистецтва, позакласних музично-виховних заходів;
- бесіди з учнями, вчителями, батьками;
- ознайомлення з розкладом занять, його аналіз;
- ознайомлення з матеріально-технічною базою школи, кабінету музичного мистецтва;

Навчально-виховна робота:

- вироблення вміння спостерігати, фіксувати та аналізувати уроки, які проводить учитель музичного мистецтва;

- оволодіння педагогічними вміннями та навичками навчально-виховної роботи з учнями;
- розробка конспектів уроків музичного мистецтва;
- підбір і виготовлення наочно-дидактичних матеріалів;
- проведення музично-виховних бесід з учнями;

Позакласна робота:

- індивідуальна робота з окремими учнями;
- допомога вчителю в оформленні і обладнанні кабінету музичного мистецтва;
- допомога вчителю у проведенні музично-виховних заходів;
- відвідування та аналіз музично-виховних заходів, що проводить учитель;
- відвідування та аналіз гурткових занять, що проводить учитель музичного мистецтва.

Методична та науково-дослідна робота:

- ознайомлення з планами роботи вчителя музичного мистецтва, методичних об'єднань учителів;
- ведення щоденника педагогічної практики;
- набуття елементарних навичок аналізу різноманітних музично-виховних ситуацій;
- формування досвіду художньо-педагогічного спілкування з дітьми, вміння виявляти їхні музичні інтереси, смаки, захоплення;
- накопичення досвіду спостереження за видами музичної діяльності учнів на уроці, їх сприйманням, розумовою активністю з метою виконання індивідуальних психолого-педагогічних завдань, планування теми й збір матеріалів для написання курсової роботи.

2.4. Індивідуальні завдання

- написання розширеного конспекту-аналізу відвіданого уроку музичного мистецтва, який проводив учитель;
- розробка одного плану-конспекту уроку музичного мистецтва з дидактичним наповненням: ілюстрації, репродукції, анкети, таблиці, схеми тощо;
- розробка сценарію музично-виховного заходу.

2.5. Результати ознайомчої практики (знання, вміння, компетентності)

У результаті проходження ознайомчої педагогічної практики студенти повинні **знати**:

- базові положення нормативних документів у галузі «Мистецтво» (Державний стандарт початкової освіти, Державний стандарт базової середньої освіти);
- зміст та структуру програми «Музичне мистецтво» 1-4 клас (кер. авт. кол. Л. Хлебнікова);
- зміст та структуру програми «Музичне мистецтво» 5-7 клас (кер. авт. кол. Л. Масол);
- зміст та структуру підручників з музичного мистецтва;
- вікові особливості психічного та фізичного розвитку школярів, особливості гігієни та охорони дитячих голосів.
- структуру уроку музичного мистецтва;
- етапи і методику підготовки до уроку, драматургію уроку музичного мистецтва, структуру плану-конспекту уроку;

У результаті проходження ознайомчої педагогічної практики студенти повинні **вміти**:

- аналізувати програми і підручники з музичного мистецтва;
- аналізувати навчально-методичну літературу;
- спостерігати й аналізувати уроки, гурткові заняття, музично-виховні заходи, що проводить учитель;
- складати розгорнутий план-конспект уроку музичного мистецтва;
- виявляти особливості музичного розвитку учнів;
- планувати й здійснювати підготовку до проведення гурткових занять, розробку сценаріїв музично-виховних заходів.

Відповідно до Освітньої програми Середня освіта (Музичне мистецтво) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) у процесі проходження ознайомчої практики у студентів формуються наступні **компетентності та програмні результати навчання**:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати в галузі середньої освіти складні спеціалізовані завдання у процесі навчання основ музичного мистецтва, теорії і практики художньо-творчого розвитку учнів, що передбачає застосування педагогічних технологій, інноваційних методів і характеризується системністю

та комплексністю організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК4. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді;

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

СК 6. Здатність до пошуку та обробки інформації, використання інформаційних технологій у фаховій діяльності;

СК 8. Здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до мистецьких творів;

СК 12. Здатність добирати мистецький матеріал відповідно до особливостей розвитку та інтересів учнів;

СК 14. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, творчого пошуку та проєктування музично-творчого розвитку школярів;

ПРН 3. Виявляти здатність до самореалізації у професійній діяльності та самокорекції педагогічних дій; усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань;

ПРН 4. Володіти елементами логічного та образного мислення, навичками знаходження, обробки, аналізу та синтезу інформації з різних джерел;

ПРН 12. Розуміти предметну область професійної діяльності, усвідомлювати основні завдання та функції діяльності вчителя музичного мистецтва;

ПРН 13. Демонструвати сформованість цілісного уявлення про організацію освітнього процесу у ЗЗСО; знати основні підходи до виховання учнів; усвідомлювати важливість педагогічного досвіду минулого та сучасності у професійній діяльності; виявляти уміння працювати з науковою історико-педагогічною літературою;

ПРН 22. Знати основи теорії музики, жанри, види та напрями музичного мистецтва, музичну термінологію;

ПРН 34. Усвідомлювати необхідність сучасних інноваційних прийомів та методів активізації творчого самовираження особистості у музичній діяльності, виявляти уміння використовувати їх у роботі з дітьми та для власного саморозвитку.

2.6. Програма ознайомчої практики

Змістовий модуль 1. Нормативно-правові та дидактичні аспекти викладання музичного мистецтва

Тема 1. Державний стандарт початкової освіти.

Тема 2. Державний стандарт базової середньої освіти.

Тема 3. Аналіз навчальних програм з музичного мистецтва.

Тема 4. Аналіз навчальних підручників та робочих зошитів з музичного мистецтва.

Змістовий модуль 2. Особливості планування і проведення уроків музичного мистецтва та позакласної музично-виховної роботи відповідно до віку учнів

Тема 5. Психолого-педагогічні особливості учнів 1-4 класів.

Тема 6. Психолого-педагогічні особливості учнів 5-7 класів.

Тема 7. Календарно-тематичне планування. Особливості поурочного планування вчителя музичного мистецтва.

Тема 8. Ознайомлення та аналіз з планами-конспектами уроків музичного мистецтва, планами проведення гурткової роботи та сценаріями позакласних музично-виховних заходів, розроблених учителем музичного мистецтва закладу загальної середньої освіти.

Тема 9. Відвідування та аналіз уроків музичного мистецтва, які проводяться шкільним учителем. Визначення ефективних форм, методів і прийомів роботи вчителя й учнів на уроках музичного мистецтва;

Тема 10. Відвідування та аналіз за схемою роботи музичних гуртків, музично-виховних заходів, що проводить учитель музичного мистецтва.

Тема 11. Аналіз застосування вчителем наочних, візуальних, аудіальних, мультимедійних дидактичних засобів на уроках музичного мистецтва.

Тема 12. Аналіз інтегративних зв'язків на уроках музичного мистецтва, які проводить учитель (впровадження вчителем принципу інтеграції на уроках музичного мистецтва.

Змістовий модуль 3. Навчально-методичні розробки

Тема 14. Розробка студентом плану-конспекту уроку музичного мистецтва з дидактичним наповненням: ілюстрації, репродукції, анкети, таблиці, схеми тощо.

Тема 15. Розробка студентом сценарію музично-виховного заходу

Тема 16. Розробка студентом електронної презентації до уроку у програмі PowerPoint.

2.7. Звітність студентів про ознайомчу практику

Після закінчення практики в школі студент подає на кафедру мистецьких дисциплін таку **звітну документацію**:

- характеристику студента-практиканта, підписану вчителем музичного мистецтва та завірену керівником навчального закладу, на базі якого студент проходив практику (з печаткою школи);
- щоденник з проходження педагогічної практики, який відображає зміст практики (план роботи по дням), індивідуальний план роботи;
- звіт з виконаної роботи та зауваження і пропозиції щодо організації та проведення ознайомчої практики (Додаток 6);
- розширений конспект-аналіз відвіданого уроку музичного мистецтва (Розділ V, с. 72-75).
- один розгорнутий план-конспект уроку музичного мистецтва з дидактичним наповненням: ілюстрації, репродукції, анкети, таблиці, схеми тощо (Додаток 4).
- сценарій музично-виховного заходу (Додаток 5).

2.8. Підведення підсумків практики

- оформлення звітної документації;
- підготовка матеріалів для виставки (дидактичних матеріалів, фотографій тощо);
- підведення підсумків практики в школі;
- участь у підсумковій конференції з ознайомчої практики, захист практики.

2.9. Оцінювання роботи студента-практиканта

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечує кафедра мистецьких дисциплін. Поточний контроль здійснює викладач-методист кафедри, який відвідує уроки та виховні заходи практиканта. Підсумковий контроль здійснюється комісією, сформованою кафедрою мистецьких дисциплін.

Підсумкова форма контролю – диференційований залік. Оцінка враховує якість виконання всіх видів завдань, правильність і своєчасність подання звітної документації.

Студенти, які не виконали програму практики, за наявності поважної причини направляються на практику повторно.

Бали за виконання завдань ознайомчої практики

№	Види діяльності	Макс. к-ть балів
1	Знання нормативно-правових та дидактичних аспектів викладання музичного мистецтва в ЗЗСО	10 балів
2	Відвідування 10 уроків, проведених учителем музичного мистецтва	20 балів (2 б. за 1 урок)
3	Написання конспектів – аналізів відвіданих уроків, проведених учителем музичного мистецтва	10 балів
4	Розширений аналіз 1 відвіданого уроку	10 балів
5	Відвідування гуртків/музично-виховного заходу	10 балів
6	Аналіз відвідування гуртка/музично-виховного заходу	10 балів
7	Розробка студентом розгорнутого плану-конспекту уроку музичного мистецтва з дидактичним наповненням: ілюстрації, репродукції, анкети, таблиці, схеми тощо.	10 балів
8	Розробка студентом сценарію музично-виховного заходу	10 балів
9	Участь у конференціях (настановча та підсумкова). Підготовка та здача документації для перевірки у відведений час з урахуванням всіх вимог	10 балів
	Підсумковий рейтинговий бал	100 балів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання студентів – практикантів

Оцінка, бали	Критерії
Відмінно 90-100 A	всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента творчо застосовувати отримані з фахових предметів знання, пов'язані з особливостями професійної діяльності. Студент сумлінно виконував всі завдання керівника практики, виявляв інтерес та ініціативу. Звіт подано у встановлений термін, він містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, з підписом учителя музичного мистецтва, завірена керівником закладу загальної середньої освіти, з печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «відмінно».
Добре 83-89 B	завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Студент виконував завдання керівника практики, удосконалював на практиці свої знання. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи, але є незначні невідповідності. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірена печаткою школи. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «дуже добре».

Оцінка, бали	Критерії
Добре 75-82 С	завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань була допущена певна кількість не дуже грубих помилок. Студент виконував завдання керівника практики, удосконалював на практиці свої знання. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи, але є певні невідповідності. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірена печаткою школи. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».
Задовільно 68-74 Д	завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недопрацьована або оформлена з помилками. Щоденник не вірно оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази -«задовільно».
Задовільно 60-67 Е	завдання виконано з помилками та не в повному обсязі. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник не доопрацьовано. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».
Незадовільно 35-59 Fх	більшість завдань невиконані. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук.

РОЗДІЛ III.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА (в ЗЗСО)

3.1. Організація та проведення навчальної практики

Місце і терміни проведення навчальної практики

Студенти, які навчаються на основі повної загальної середньої освіти, проходять навчальну практику (в ЗЗСО) на 2 курсі у IV семестрі протягом 4 тижнів; на основі ОКР «Молодший спеціаліст» – на 1 курсі у II семестрі протягом 4 тижнів на базі закладів загальної середньої освіти, з якими Університет заключив договір.

При виборі баз практики необхідно керуватися наступними критеріями:

- укомплектованість загальноосвітнього закладу педагогічними кадрами, які мають високий професійний рівень;
- наявність сприятливого психологічного клімату в педагогічному колективі;
- наявність технічної інфраструктури (комп'ютери, мультимедійні проектори, екрани, засоби телекомунікації) для застосування сучасних інформаційних і комунікативних технологій у процесі вивчення музичного мистецтва;
- наявність кабінету музичного мистецтва, обладнаного у відповідності з державними освітніми вимогами.

3.2. Зміст практики

За період проходження практики студенти-практиканти знайомляться зі школою, ведуть спостереження на уроках, позакласних заняттях та музично-виховних заходах, які проводить учитель музичного мистецтва, і залучаються до активної самостійної музично-педагогічної діяльності.

У процесі проходження навчальної практики студенти залучаються до таких видів діяльності:

- спостереження та аналіз навчальної та позакласної роботи, яку здійснює вчитель музичного мистецтва та студенти-практиканти;
- участь в музичних організаційно-педагогічних заходах, які здійснюють учитель музичного мистецтва, студенти-практиканти;
- складання календарно-тематичного плану навчальної роботи з музичного мистецтва для класу з опорою на зразок учителя;
- планування та здійснення підготовки до уроків музичного мистецтва, проведення уроків, гурткових занять, музично-виховних заходів;
- підбір до уроків, позакласних занять, музично-виховних заходів необхідної психолого-педагогічної та методичної літератури;
- вивчення психофізіологічних особливостей учнів, виявлення їхніх музичних інтересів, захоплень, уподобань, складання музичної характеристики на учня;
- поповнення методичного фонду матеріалами, що необхідні в музично-виховній роботі;
- участь в оформленні кабінету музичного мистецтва, виготовлення дидактичних і наочних засобів навчання;
- накопичення емпіричних даних з метою написання курсової роботи;
- забезпечення охорони здоров'я учнів (дотримування санітарно-гігієнічних вимог у процесі проведення занять і позакласної роботи, бесіди з режиму дня, охорони голосу, гігієни розумової праці тощо).

3.3. Цілі та завдання навчальної практики студентів

Цілями навчальної практики є:

- практичне застосування знань студентів з педагогіки, психології, методики музичного виховання;
- вироблення у студентів професійних умінь з навчальної, виховної, соціальної, діагностичної, методичної діяльності;
- оволодіння студентами класичними та інноваційними методами та прийомами музично-виховної роботи з учнями;
- формування відповідних до освітньої програми компетентностей.

Основні завдання навчальної практики:

Організаційна робота. Комплексне вивчення студентами основних напрямів музично-естетичного виховання учнів у школі та практичне їх освоєння:

- ознайомлення зі школою, класом, бесіди з адміністрацією школи, класоводами, вчителями музичного мистецтва, іншими працівниками школи;
- ознайомлення з планом роботи школи (у т.ч. з планом виховних заходів);
- вивчення особливостей побудови календарно-тематичних та поурочних планів учителів музичного мистецтва, плану позакласної музично-виховної роботи;
- ознайомлення з матеріально-технічною базою школи, кабінету музичного мистецтва;
- ознайомлення з розкладом занять учителя музичного мистецтва, складання графіка проведення уроків музичного мистецтва студентами-практикантами.

Навчально-виховна робота:

- вивчення досвіду роботи вчителя музичного мистецтва;
- спостереження, фіксація та аналіз уроків музичного мистецтва, що проводить учитель, студенти-практиканти;
- оволодіння педагогічними вміннями та навичками навчально-виховної роботи зі школярами;
- самостійна розробка конспектів уроків музичного мистецтва;
- підбір і виготовлення наочно-дидактичних матеріалів;
- підготовка і проведення уроків музичного мистецтва (8-10 уроків);
- проведення музично-виховних бесід з учнями;

Позакласна робота:

- індивідуальна робота з окремими учнями;
- допомога вчителю в оформленні і обладнанні кабінету музичного мистецтва;
- допомога вчителю (студенту-практиканту) у проведенні музично-виховних заходів;
- відвідування та аналіз виховних заходів, які проводить учитель, студент-практикант;
- відвідування та аналіз занять гуртка, що проводить учитель;
- проведення музично-виховних заходів.

Методична та науково-дослідна робота:

- ознайомлення з планами роботи методичних об'єднань учителів музичного мистецтва;
- участь у роботі педагогічної ради, методичного об'єднання;
- аналіз власної педагогічної діяльності і ведення педагогічного щоденника;
- аналіз різноманітних музично-виховних ситуацій;
- формування досвіду художньо-педагогічного спілкування з учнями, вміння виявляти їхні музичні інтереси, смаки, захоплення;
- збір матеріалу для написання характеристики музичного розвитку учня;
- накопичення емпіричного матеріалу для написання курсової роботи.

3.4. Індивідуальні завдання

- розробка розгорнутого плану-конспекту уроку музичного мистецтва (1 – для початкових класів, 1 – для старших класів);
- розробка конспекту музично-виховного заходу;
- підготовка наочно-дидактичних матеріалів до уроків;
- складання характеристики музичного розвитку учня.

3.5. Результати навчальної практики (знання, вміння, компетентності)

У результаті проходження навчальної практики студенти повинні **знати**:

- зміст та структуру програми «Музичне мистецтво» 1-4 клас (кер. авт. кол. Л. Хлебнікова);
- зміст та структуру програми «Музичне мистецтво» 5-7 клас (кер. авт. кол. Л. Масол);
- зміст та структуру підручників з музичного мистецтва;
- особливості гігієни та охорони дитячих голосів.
- основні методи і прийоми навчання та виховання, основні види діяльності і методику їх організації на уроці музичного мистецтва;
- особливості проведення уроків музичного мистецтва в початковій та основній школі;
- методику підготовки і проведення музично-виховних заходів.

У результаті проходження навчальної практики студенти повинні **вміти**:

- планувати й здійснювати підготовку до уроку музичного мистецтва; проводити уроки музичного мистецтва;
- складати розгорнутий план-конспект уроку музичного мистецтва;
- складати календарно-тематичні та поурочні плани з музичного мистецтва;
- підбирати до уроку необхідну музично-теоретичну та методичну літературу;
- використовувати музичні інструменти, елементарні музичні інструменти, наочні посібники, НІТ;
- спостерігати й аналізувати уроки вчителя, а також студентів-практикантів;
- визначати особливості освітнього процесу, особливості музичного розвитку учнів;
- планувати, проводити позакласні музичні заняття, музично-виховні заходи;
- спостерігати й аналізувати гурткові заняття, музично-виховні заходи, які проводить учитель, студенти-практиканти;
- реалізовувати завдання наукового дослідження (курсової роботи).

Відповідно до Освітньої програми Середня освіта (Музичне мистецтво) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) у процесі проходження навчальної педагогічної практики у студентів формуються наступні **компетентності та програмні результати навчання**:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати в галузі середньої освіти складні спеціалізовані завдання у процесі навчання основ музичного мистецтва, теорії і практики художньо-творчого розвитку учнів, що передбачає застосування педагогічних технологій, інноваційних методів і характеризується системністю та комплексністю організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК4. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді;

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК6. Здатність спілкуватися, вести дискусію державною мовою як усно, так і письмово, використовувати відповідну термінологію та способи вираження думки в усній та письмовій формах;

ЗК7. Відповідальне ставлення до вікових особливостей учнів, забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі, здатність використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку;

СК 1. Здатність користуватися символікою та термінологією музичної мови;

СК 4. Здатність до добору і застосування доцільних форм, методів та засобів музичного виховання школярів;

СК 5. Здатність демонструвати виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські) уміння в процесі музично-освітньої діяльності;

СК 6. Здатність до пошуку та обробки інформації, використання інформаційних технологій у фаховій діяльності;

СК 8. Здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до мистецьких творів;

СК 9. Здатність розвивати в учнів музичні та творчі здібності, активне сприймання й розуміння творів мистецтва;

СК 11. Здатність до планування та організації музично-виховної діяльності школярів у закладах освіти з урахуванням вимог безпеки життя та здоров'я;

СК 12. Здатність добирати мистецький матеріал відповідно до особливостей розвитку та інтересів учнів;

СК 13. Здатність до використання освітніх інновацій та новітніх технологій музично-педагогічної діяльності в організації музичного виховання школярів;

ПРН 1. Дотримуватись системи духовних, професійно-педагогічних, етичних та мистецьких цінностей у професійній діяльності;

ПРН 4. Володіти елементами логічного та образного мислення, навичками знаходження, обробки, аналізу та синтезу інформації з різних джерел;

ПРН 5. Володіти державною мовою як усно, так і письмово, використовувати відповідну термінологію у професійній діяльності;

ПРН 12. Розуміти предметну область професійної діяльності, усвідомлювати основні завдання та функції діяльності вчителя музичного мистецтва;

ПРН 14. Знати теоретичні основи педагогіки мистецтва, розуміти принципи та методи навчання мистецтву; усвідомлювати важливість втілення гуманістичної парадигми навчання мистецтва;

ПРН 15. Володіти базовими теоретичними знаннями з теорії образотворчої грамоти; вміти працювати у різних видах художньо-творчої діяльності; використовувати різноманітні художні матеріали, організовувати художньо-творчу діяльність на основі інтеграції образотворчого та музичного мистецтв;

ПРН 17. Знати та розуміти специфіку використання методів, прийомів, форм музично-педагогічної та музично-інформаційної діяльності вчителя, інтегрувати і розрізнявати знання про зміст методичного інструментарію музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва, пояснювати сутність засобів і методів активізації мистецько-творчого розвитку учнів, виховання художньо-обдарованої особистості;

ПРН 21. Виявляти здатність до цілісного художньо-педагогічного аналізу музичних творів; забезпечувати умови емпатійного сприймання учнями творів музичного мистецтва;

ПРН 24. Знати етапи розвитку музичного мистецтва, розуміти особливості основних музичних стилів, розкривати жанрово-стилістичні особливості композиторів різних епох;

ПРН 25. Виявляти сформованість цілісного уявлення про основні типологічні характеристики музичних творів різних періодів культури з позицій змістових, стильових, жанрових та мовних підходів;

ПРН 26. Демонструвати сформованість цілісного уявлення про теоретичні і практичні аспекти музичної інформатики та можливості її застосування в майбутній професійній діяльності вчителя музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво»;

ПРН 28. Сформованість цілісного уявлення про природу дитячого (юнацького) співацького голосу, вокальну техніку, шкільний репертуар, засоби інтерпретаторської виразності, закономірності репетиційної роботи і сценічного втілення вокального твору; демонструвати співацькі уміння, вокальну грамотність та сценічну поведінку у музично-освітній діяльності;

ПРН 30. Налагоджувати духовну спільність, співпереживання й співпрацю учнів, ефективно працювати в учнівському та педагогічному колективах освітнього закладу, інших мистецьких об'єднаннях;

ПРН 31. Орієнтуватися у музичному репертуарі навчальних програм з музичного мистецтва, творчо використовувати його у професійній діяльності;

ПРН 32. Усвідомлювати художньо-естетичні та стильові особливості музики різних країн; демонструвати навички підбору на слух, володіти навичками акомпанементу та основами імпровізації;

ПРН 34. Усвідомлювати необхідність сучасних інноваційних прийомів та методів активізації творчого самовираження особистості у музичній діяльності, виявляти уміння використовувати їх у роботі з дітьми та для власного саморозвитку.

3.6. Програма навчальної практики

Змістовий модуль 1. Дидактичні аспекти музично-виховної роботи в школі.

Тема 1. Аналіз навчальних програм з музичного мистецтва.

Тема 2. Аналіз навчальних підручників та робочих зошитів з музичного мистецтва.

Тема 3. Ознайомлення з планами-конспектами уроків музичного мистецтва та сценаріями музично-виховних заходів, розроблених учителем музичного мистецтва закладу загальної середньої освіти.

Змістовий модуль 2. Методичні аспекти музично-освітньої роботи вчителя музичного мистецтва в школі.

Тема 4. Визначення ефективних форм, методів, прийомів роботи вчителя й учнів на уроках музичного мистецтва.

Тема 5. Аналіз традиційного та інноваційного в методичному арсеналі вчителя музичного мистецтва.

Змістовий модуль 3. Навчально-методичні розробки.

Тема 6. Розробка студентом-практикантом планів-конспектів уроків.

Тема 7. Розробка студентом-практикантом сценарію позакласного музично-виховного заходу.

Тема 8. Розробка студентом-практикантом електронної презентації до уроку в програмі PowerPoint.

Змістовий модуль 4. Інноваційні технології в роботі вчителя музичного мистецтва.

Тема 9. Застосування інноваційних технологій (проектних, ігрових, діалогових тощо) в роботі вчителя музичного мистецтва.

Тема 10. Розробка студентом-практикантом навчальних ігрових тестів до уроку в програмі PowerPoint.

Змістовий модуль 5. Музично-виховна робота вчителя музичного мистецтва.

Тема 11. Відвідування та аналіз позакласного музично-виховного заходу, проведеного вчителем або студентом-практикантом, за наведеною у додатках схемою.

Тема 12. Проведення студентом-практикантом позакласного музично-виховного заходу.

Змістовий модуль 6. Дослідницька робота вчителя музичного мистецтва.

Тема 13. Збір матеріалів спостереження за особливостями музичного розвитку учня: характеристика музичних здібностей, музичних інтересів, музичних смаків, ставлення до уроку музичного мистецтва тощо; встановлення причин неуспішності учнів (якщо є).

Тема 14. Визначення педагогічних умов активізації інтересу учнів до музики, музичної діяльності.

3.7. Звітність студентів про навчальну практику

Після закінчення практики в школі студент подає на кафедру мистецьких дисциплін таку **звітну документацію**:

– характеристику студента-практиканта, підписану вчителем музичного мистецтва та завірену керівником навчального закладу, на базі якого студент проходив практику (з печаткою школи);

– щоденник з проходження педагогічної практики, який відображає зміст практики (план роботи по дням), індивідуальний план роботи;

- звіт з виконаної роботи та зауваження і пропозиції щодо організації та проведення навчальної практики (Додаток 6);
- розширений конспект-аналіз відвіданого уроку музичного мистецтва (Розділ V, с. 72-75);
- робочі плани-конспекти всіх проведених уроків музичного мистецтва;
- розгорнутий план-конспект залікового уроку музичного мистецтва в початкових класах (1) та в старших класах (1) з дидактичним наповненням: ілюстрації, репродукції, анкети, таблиці, схеми тощо (Додаток 4)
- аналіз заняття музичного гуртка (Розділ V, с.76);
- конспект музично-виховного заходу (Додаток 5);
- аналіз музично-виховного заходу, що проводив учитель або студент (Розділ VI, с.86);
- характеристику музичного розвитку учня (Додаток 1).

3.8. Підведення підсумків практики:

- оформлення звітної документації;
- підготовка матеріалів для виставки (дидактичних матеріалів, фотографій тощо);
- підведення підсумків навчальної практики (в ЗЗСО);
- участь у підсумковій конференції, захист практики.

3.9. Оцінювання роботи студента-практиканта

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики щодо проведення уроків музичного мистецтва та позакласних музично-виховних заходів забезпечує кафедра мистецьких дисциплін.

Поточний контроль здійснює викладач-методист кафедри, який відвідує уроки та виховні заходи практиканта. Підсумковий контроль здійснюється комісією, сформованою кафедрою мистецьких дисциплін.

Підсумкова форма контролю – *диференційований залік*.

Оцінка враховує якість виконання всіх видів завдань, правильність і своєчасність подачі звітної документації.

Студенти, які не виконали програму практики, за наявності поважної причини направляються на практику повторно, у вільний від навчання час.

**Бали за виконання завдань
навчальної практики (у ЗЗСО)**

№	Види діяльності	Макс. к-ть балів
1	Знання змісту навчальних програм, підручників з музичного мистецтва	4 бали
2	Відвідування студентом уроків, проведених студентами-практикантами, з веденням конспектів-аналізів	15 балів (0,5 б. за 1 урок)
3	Розширений аналіз 1 відвіданого уроку студента-практиканта	3 бали
4	Проведення студентом-практикантом 9 уроків музичного мистецтва	36 балів
5	Проведення 2-х залікових уроків (1 – в початкових класах, 1 – в старших класах) з дидактичним наповненням: ілюстрації, репродукції, анкети, таблиці, схеми тощо з розробленими розгорнутими планами-конспектами	14 балів
6	Підготовка та проведення залікового позакласного музично-виховного заходу	10 балів
7	Самостійна та творча робота (виготворення наочностей, дидактичних матеріалів, підготовка презентацій тощо).	5 балів
8	Аналіз заняття гуртка/ аналіз музично-виховного заходу, проведеного студентом-практикантом	3 бали
9	Участь у конференціях (настановча та підсумкова). Підготовка та здача документації для перевірки у відведений час з урахуванням всіх вимог	10 балів
10	Підсумковий рейтинговий бал	100 балів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання студентів-практикантів

Оцінка, бали	Критерії
Відмінно 90-100 A	всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента творчо застосовувати отримані з фахових предметів знання, пов'язані з особливостями професійної діяльності. Студент сумлінно виконував всі завдання керівника практики, виявляв інтерес та ініціативу. Звіт подано у встановлений термін, він містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, з підписом учителя музичного мистецтва, завірена керівником закладу загальної середньої освіти, з печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «відмінно».

Оцінка, бали	Критерії
Добре 83-89 В	завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Студент виконував завдання керівника практики, удосконалював на практиці свої знання. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи, але є незначні невідповідності. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірена печаткою школи. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази - «дуже добре».
Добре 75-82 С	завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань була допущена певна кількість не дуже грубих помилок. Студент виконував завдання керівника практики, удосконалював на практиці свої знання. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи, але є певні невідповідності. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірена печаткою школи. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази - «добре».
Задовільно 68-74 Д	завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недопрацьована або оформлена з помилками. Щоденник не вірно оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази - «задовільно».
Задовільно 60-67 Е	завдання виконано з помилками та не в повному обсязі. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник не допрацьовано. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази - «задовільно».
Незадовільно 35-59 Fх	більшість завдань невиконані. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук.

РОЗДІЛ IV. ВИРІБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА

Студенти, які навчаються на основі повної загальної середньої освіти, проходять виробничу (педагогічну) практику у VIII семестрі протягом 6-ти тижнів (4 тижні – з музичного мистецтва; 2 тижні – з інтегрованого курсу «Мистецтво»); на основі ОКР «Молодший спеціаліст» у IV семестрі протягом 4-х тижнів (2 тижні – з музичного мистецтва; 2 тижні – з інтегрованого курсу «Мистецтво») на базі закладів загальної середньої освіти, з якими Університет заключив договір. Вона є логічним продовженням та завершальним етапом професійно-педагогічної підготовки бакалавра музичного мистецтва і здійснюється в умовах, максимально наближених до реальних.

4.1. Організація та проведення виробничої (педагогічної) практики з музичного мистецтва

Місце і терміни проведення виробничої (педагогічної) практики

Виробнича (педагогічна) практика з музичного мистецтва проводиться на основі повної загальної середньої освіти у VIII семестрі протягом 4-х тижнів; на основі ОКР «Молодший спеціаліст» у IV семестрі протягом 2-х тижнів. Найважливішою особливістю даного виду практики є те, що студент виконує обов'язки вчителя музичного мистецтва.

При виборі баз практики необхідно керуватися наступними критеріями:

- укомплектованість загальноосвітнього закладу педагогічними кадрами, які мають високий професійний рівень;
- наявність сприятливого психологічного клімату в педагогічному колективі;

– наявність технічної інфраструктури (комп'ютери, мультимедійні проектори, екрани, засоби телекомунікації) для застосування сучасних інформаційних і комунікативних технологій у процесі вивчення музичного мистецтва;

– наявність кабінету музичного мистецтва, обладнаного у відповідності з державними освітніми вимогами.

4.2. Зміст практики

За період проходження практики студенти-практиканти знайомляться зі школою, ведуть спостереження на уроках, позакласних заняттях та музично-виховних заходах, які проводить учитель музичного мистецтва, студенти-практиканти, і залучаються до активної самостійної музично-педагогічної діяльності.

У процесі проходження виробничої (педагогічної) практики студенти залучаються до таких видів діяльності:

– спостереження та аналіз навчальної та позакласної роботи, яку здійснює вчитель музичного мистецтва, студенти-практиканти;

– участь в організаційно-педагогічних заходах, які здійснює класовод, вчитель музичного мистецтва, студенти-практиканти;

– складання календарно-тематичного плану навчальної роботи для класу з опорою на зразок учителя;

– планування і здійснення підготовки до уроків музичного мистецтва, проведення уроків;

– підбір до уроків, позакласних занять, музично-виховних заходів необхідної психолого-педагогічної та методичної літератури;

– вивчення психолого-педагогічних особливостей учнів, виявлення їхніх музичних інтересів, захоплень, уподобань, складання музичної характеристики на учня;

– вивчення психолого-педагогічних особливостей класного колективу, складання музичної характеристики учнівського колективу;

– поповнення методичного фонду матеріалами, що необхідні в музично-виховній роботі;

– участь в оформленні кабінету музичного мистецтва, виготовлення наочно-дидактичних засобів навчання;

- накопичення емпіричних даних;
- забезпечення охорони здоров'я учнів (дотримування санітарно-гігієнічних вимог у процесі проведення занять і позакласної роботи, бесіди з режиму дня, охорони голосу, гігієни розумової праці тощо).

4.3. Цілі та завдання виробничої (педагогічної) практики студентів

Цілями виробничої (педагогічної) практики є:

- оволодіння студентами професійними вміннями та навичками планування й організації педагогічного процесу шляхом безпосередньої участі в діяльності закладу загальної середньої освіти;
- застосування на практиці знань, навичок, професійних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- підготовка студентів до виконання функцій учителя музичного мистецтва через адаптацію до реальних умов школи (проведення уроків музичного мистецтва, позакласної музично-виховної роботи), залучення їх до інтенсивної пізнавальної діяльності;
- форумання відповідних компетентностей.

Основні завдання виробничої (педагогічної) практики:

Організаційна робота. *Комплексне вивчення студентами змісту і методів музично-виховної роботи школи, основних напрямів музично-естетичного виховання учнів та їх практичне освоєння:*

- ознайомлення зі школою, класом, бесіди з адміністрацією школи, класоводами, вчителями музичного мистецтва, іншими працівниками школи;
- ознайомлення з планом роботи школи (у т.ч. з планом виховних заходів);
- вивчення календарно-тематичних і поурочних планів класоводів, класних керівників, учителів музичного мистецтва, плану позакласної музично-виховної роботи;
- ознайомлення з матеріальною базою школи, кабінету музичного мистецтва.

Комплексне вивчення класного колективу:

- педагогічні спостереження за учнями та класом під час проведення уроків музичного мистецтва, гурткових занять, музично-виховних заходів;
- бесіди з учнями, батьками, вчителями;
- аналіз різних видів музичної діяльності учнів на уроці;
- проведення спостереження з метою вивчення рівня музичного розвитку учня, класного колективу;
- складання музичної характеристики класного колективу.

Навчально-виховна робота:

- відвідування, спостереження, фіксація та аналіз уроків музичного мистецтва, що проводять учитель музичного мистецтва, студенти-практиканти;
- оволодіння педагогічними вміннями та навичками навчально-виховної роботи з молодшими школярами;
- самостійна розробка конспектів уроків музичного мистецтва;
- підбір і виготовлення наочно-дидактичних матеріалів;
- підготовка та проведення уроків музичного мистецтва (4);
- проведення музично-виховних бесід з учнями;
- робота з батьками з проблем естетичного виховання учнів.

Позакласна робота:

- індивідуальна робота з окремими учнями;
- допомога вчителю в оформленні та обладнанні кабінету музичного мистецтва;
- допомога вчителю (студенту-практиканту) у проведенні музично-виховних заходів;
- відвідування та аналіз музично-виховних заходів, які проводить учитель, студент-практикант;
- відвідування та аналіз занять музичного гуртка, що проводить учитель, студент-практикант;
- проведення гурткових занять;
- проведення музично-виховних заходів.

Методична та науково-дослідна робота:

- ознайомлення з планами роботи методичних об'єднань учителів музичного мистецтва;

- участь у роботі педагогічної ради, методичного об'єднання;
- аналіз досвіду навчальної та музично-виховної роботи вчителів музичного мистецтва;
- аналіз власної педагогічної діяльності і ведення педагогічного щоденника;
- аналіз різноманітних музично-виховних ситуацій;
- формування досвіду художньо-педагогічного спілкування з учнями, вміння виявляти їхні музичні інтереси, смаки, захоплення.

4.4. Індивідуальні завдання

- розробка розгорнутого плану-конспекту уроку музичного мистецтва (1 – для початкових класів, 1 – для старших класів);
- розробка конспекту музично-виховного заходу;
- підготовка наочно-дидактичних матеріалів до уроків;
- складання характеристики музичного розвитку учня;
- складання музичної характеристики учнівського колективу;
- складання учительського портфоліо.

4.5. Результати виробничої (педагогічної) практики (знання, вміння, компетентності)

У результаті проходження виробничої (педагогічної) практики студенти повинні **знати**:

- основні форми організації навчально-виховної діяльності учнів, принципи, закономірності, методи, прийоми музичного навчання та виховання, основні види діяльності та методичку їх організації на уроках музичного мистецтва, різні типи, види, форми проведення уроків музичного мистецтва в ЗЗСО;
- сучасні технології, інноваційні методи організації музичної освіти та виховання у закладах загальної середньої освіти;
- способи діагностики навчальних досягнень учнів з музичного мистецтва;
- особливості проведення уроків музичного мистецтва в початковій та основній школі;
- методичку підготовки і проведення музично-виховних заходів;
- методичку роботи з різними музичними гуртками.

У результаті проходження виробничої (педагогічної) практики студенти повинні **вміти**:

- складати календарно-тематичні та поурочні плани з музичного мистецтва;
- розробляти конспекти уроків з музичного мистецтва та сценарії музично-виховних заходів;
- методично грамотно проводити уроки музичного мистецтва; музично-виховні заходи;
- у процесі проведення уроків та музично-виховних заходів застосовувати основні дидактичні принципи, методи, прийоми навчання і виховання;
- професійно володіти вокалом, музичним інструментом, диригентською технікою, використовувати на уроках елементарні музичні інструменти, наочні посібники, ТЗН;
- спостерігати й аналізувати уроки музичного мистецтва, які проводить учитель, студенти-практиканти, робити самоаналіз власного уроку;
- вивчати особливості освітнього процесу у класі, особливості музичного розвитку учнівського колективу, прогнозувати розвиток музичних здібностей школярів;
- складати характеристику музичного розвитку учня, музичну характеристику класного колективу;
- планувати й здійснювати підготовку до проведення позакласної музично-виховної роботи;
- працювати з учнями-учасниками музичних гуртків;
- гуманно спілкуватися з учнями, колегами по роботі;
- використовувати місцевий краєзнавчий матеріал у змісті уроків музичного мистецтва;
- систематично вести облік, правильно оцінювати знання, уміння й навички учнів;
- реалізовувати завдання наукового дослідження;
- забезпечувати техніку безпеки та естетику праці учнів.

Відповідно до Освітньої програми Середня освіта (Музичне мистецтво) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) у процесі проходження виробничої (педагогічної) практики у студентів мають бути сформовані наступні **компетентності та програмні результати навчання**:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати в галузі середньої освіти складні спеціалізовані завдання у процесі навчання основ музичного мистецтва, теорії і практики художньо-творчого розвитку учнів, що передбачає застосування педагогічних технологій, інноваційних методів і характеризується системністю та комплексністю організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ЗК 1. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, розвиток техніки і технологій.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність спілкуватися, вести дискусію державною мовою як усно, так і письмово, використовувати відповідну термінологію та способи вираження думки в усній та письмовій формах.

ЗК7. Відповідальне ставлення до вікових особливостей учнів, забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі, здатність використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку.

СК 1. Здатність користуватися символікою та термінологією музичної мови.

СК 2. Здатність до інтеграції предметних знань мистецьких дисциплін, розкриття системно-структурних зв'язків філософських, музикознавчих, музично-педагогічних, культурологічних, частково-методичних понять.

СК 3. Здатність до практичного застосування системи фахових знань у музично-освітній діяльності.

СК 4. Здатність до добору і застосування доцільних форм, методів та засобів музичного виховання школярів.

СК 5. Здатність демонструвати виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські) уміння в процесі музично-освітньої діяльності.

СК 6. Здатність до пошуку та обробки інформації, використання інформаційних технологій у фаховій діяльності.

СК 8. Здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до мистецьких творів.

СК 9. Здатність розвивати в учнів музичні та творчі здібності, активне сприймання й розуміння творів мистецтва.

СК 10. Здатність до саморозвитку у професійній діяльності.

СК 11. Здатність до планування та організації музично-виховної діяльності школярів у закладах освіти з урахуванням вимог безпеки життя та здоров'я.

СК 12. Здатність добирати мистецький матеріал відповідно до особливостей розвитку та інтересів учнів.

СК 13. Здатність до використання освітніх інновацій та новітніх технологій музично-педагогічної діяльності в організації музичного виховання школярів.

СК 14. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, творчого пошуку та проєктування музично-творчого розвитку школярів.

ПРН 1. Дотримуватись системи духовних, професійно-педагогічних, етичних та мистецьких цінностей у професійній діяльності.

ПРН 2. Володіти сукупністю комунікативних, організаторських, гностичних, проєктувальних умінь; демонструвати оригінальність і гнучкість творчого мислення.

ПРН 3. Виявляти здатність до самореалізації у професійній діяльності та самокорекції педагогічних дій; усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань.

ПРН 4. Володіти елементами логічного та образного мислення, навичками знаходження, обробки, аналізу та синтезу інформації з різних джерел.

ПРН 5. Володіти державною мовою як усно, так і письмово, використовувати відповідну термінологію у професійній діяльності.

ПРН 12. Розуміти предметну область професійної діяльності, усвідомлювати основні завдання та функції діяльності вчителя музичного мистецтва.

ПРН 13. Демонструвати сформованість цілісного уявлення про організацію освітнього процесу у ЗЗСО; знати основні підходи до виховання учнів; усвідомлювати важливість педагогічного досвіду минулого та сучасності у професійній діяльності; виявляти уміння працювати з науковою історико-педагогічною літературою.

ПРН 14. Знати теоретичні основи педагогіки мистецтва, розуміти принципи та методи навчання мистецтву; усвідомлювати важливість втілення гуманістичної парадигми навчання мистецтва.

ПРН 15. Володіти базовими теоретичними знаннями з теорії образотворчої грамоти; вміти працювати у різних видах художньо-творчої діяльності; використовувати різноманітні художні матеріали, організовувати художньо-творчу діяльність на основі інтеграції образотворчого та музичного мистецтв.

ПРН 17. Знати та розуміти специфіку використання методів, прийомів, форм музично-педагогічної та музично-інформаційної діяльності вчителя, інтегрувати і розрізняти знання про зміст методичного інструментарію музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва, пояснювати сутність засобів і методів активізації мистецько-творчого розвитку учнів, виховання художньо-обдарованої особистості.

ПРН 18. Демонструвати уміння вирішувати музично-педагогічні проблеми, оригінальність і гнучкість творчого мислення у процесі конструювання, інтерпретації та реалізації музично-педагогічних ситуацій. Уміти творчо проводити уроки музичного мистецтва у відповідності з метою, принципами і завданнями організації музично-виховної роботи в школі.

ПРН 19. Знати та застосувати методичні аспекти постановки музично-виховних заходів у ЗЗСО та закладах позашкільної освіти; демонструвати організаційні уміння та навички роботи в команді.

ПРН 20. Виявляти сформованість цілісного уявлення про парадигмальну взаємодію різних видів мистецтва, умінь педагогічного впливу на мистецький інтелект та самовираження школярів ЗЗСО у сфері культури.

ПРН 21. Виявляти здатність до цілісного художньо-педагогічного аналізу музичних творів; забезпечувати умови емпатійного сприймання учнями творів музичного мистецтва.

ПРН 24. Знати етапи розвитку музичного мистецтва, розуміти особливості основних музичних стилів, розкривати жанрово-стилістичні особливості композиторів різних епох.

ПРН 25. Виявляти сформованість цілісного уявлення про основні типологічні характеристики музичних творів різних періодів культури з позицій змістових, стильових, жанрових та мовних підходів.

ПРН 26. Демонструвати сформованість цілісного уявлення про теоретичні і практичні аспекти музичної інформатики та можливості її застосування в майбутній професійній діяльності вчителя музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво».

ПРН 27. Демонструвати виконавську майстерність, уміння передавати художньо-образний зміст музичних творів, виявляти емоційну стійкість під час публічного виступу.

ПРН 28. Сформованість цілісного уявлення про природу дитячого (юнацького) співацького голосу, вокальну техніку, шкільний репертуар, засоби інтерпретаторської виразності, закономірності репетиційної роботи і сценічного втілення вокального твору; демонструвати співацькі уміння, вокальну грамотність та сценічну поведінку у музично-освітній діяльності.

ПРН 29. Сформованість цілісного уявлення про засоби диригентської виразності, закономірності репетиційної роботи і сценічне втілення вокально-хорового твору; виявляти організаторські уміння та сугестивний вплив на шкільний хор (вокальний ансамбль) у процесі роботи в закладах освіти.

ПРН 30. Налагоджувати духовну спільність, співпереживання й співпрацю учнів, ефективно працювати в учнівському та педагогічному колективах освітнього закладу, інших мистецьких об'єднаннях;

ПРН 31. Орієнтуватися у музичному репертуарі навчальних програм з музичного мистецтва, творчо використовувати його у професійній діяльності.

ПРН 32. Усвідомлювати художньо-естетичні та стильові особливості музики різних країн; демонструвати навички підбору на слух, володіти навичками акомпанементу та основами імпровізації.

ПРН 33. Розуміти основні особливості здобуття музичної освіти в різних країнах; уміти проєктувати музично-педагогічні ідеї у вітчизняний музично-освітній простір.

ПРН 34. Усвідомлювати необхідність сучасних інноваційних прийомів та методів активізації творчого самовираження особистості у музичній діяльності, виявляти уміння використовувати їх у роботі з дітьми та для власного саморозвитку.

ПРН 35. Сформованість цілісного уявлення про художньо-стильові процеси, що відбуваються у музичному мистецтві ХХ-ХХІ століть, навичок сприймання та об'єктивної художньо-педагогічної інтерпретації музичних явищ.

4.6. Програма виробничої (педагогічної) практики з музичного мистецтва

Змістовий модуль 1. Дидактичні аспекти музично-виховної роботи в школі.

Тема 1. Аналіз навчальних програм з музичного мистецтва.

Тема 2. Аналіз навчальних підручників та робочих зошитів з музичного мистецтва.

Тема 3. Ознайомлення з планами-конспектами уроків музичного мистецтва та сценаріями музично-виховних заходів, розроблених учителем музичного мистецтва закладу загальної середньої освіти.

Змістовий модуль 2. Методичні аспекти музично-освітньої роботи вчителя музичного мистецтва в школі.

Тема 4. Визначення ефективних форм, методів, прийомів роботи вчителя й учнів на уроках музичного мистецтва.

Тема 5. Аналіз традиційного та інноваційного в методичному арсеналі вчителя музичного мистецтва.

Змістовий модуль 3. Навчально-методичні розробки.

Тема 6. Розробка студентом-практикантом планів-конспектів уроків музичного мистецтва.

Тема 7. Розробка студентом-практикантом сценарію позакласного музично-виховного заходу.

Тема 8. Розробка студентом електронної презентації до уроку в програмі PowerPoint.

Змістовий модуль 4. Інноваційні технології в роботі вчителя музичного мистецтва.

Тема 9. Застосування інноваційних технологій (проектних, ігрових, діалогових тощо) у роботі вчителя музичного мистецтва.

Тема 10. Розробка студентом-практикантом навчальних ігрових тестів до уроку в програмі PowerPoint.

Змістовий модуль 5. Музично-виховна робота вчителя музичного мистецтва.

Тема 11. Відвідування та аналіз позакласного музично-виховного заходу, проведеного вчителем або студентом-практикантом, за наведеною у додатках схемою.

Тема 12. Проведення студентом-практикантом позакласного музично-виховного заходу.

Змістовий модуль 6. Дослідницька робота вчителя музичного мистецтва.

Тема 13. Збір матеріалів спостереження за особливостями музичного розвитку учня: характеристика музичних здібностей, музичних інтересів, музичних смаків, ставлення до уроку музичного мистецтва тощо; встановлення причин неуспішності (якщо є).

Тема 14. Збір матеріалів спостереження для складання музичної характеристики класного колективу.

Тема 15. Визначення педагогічних умов активізації інтересу учнів до музики, музичної діяльності.

Тема 16. Розробка тестів та завдань для діагностики учнів.

Змістовий модуль 7. Самооцінювання студентами музично-педагогічної роботи.

Тема 17. Аналіз методичної підготовки.

Тема 18. Аналіз виконавської підготовки.

Тема 19. Оцінювання рівня самопідготовки

Тема 20. Характеристика творчої взаємодії і художньо-творчого спілкування з учнями.

4.6. Звітність студентів про виробничу (педагогічну) практику з музичного мистецтва

Після закінчення виробничої (педагогічної) практики в школі студент подає на кафедру мистецьких дисциплін таку **звітну документацію**:

- характеристику студента-практиканта, підписану вчителем музичного мистецтва та завірену керівником навчального закладу, на базі якого студент проходив практику (з печаткою школи);

- щоденник з проходження педагогічної практики, який відображає зміст практики (план роботи по дням), індивідуальний план роботи;

- звіт з виконаної роботи та зауваження і пропозиції щодо організації та проведення виробничої (педагогічної) практики (Додаток 6);

- розширений конспект-аналіз відвіданого уроку музичного мистецтва (Розділ V, с.72-75);

- робочі плани-конспекти всіх проведених уроків музичного мистецтва;

- розгорнуті плани-конспекти 2-х заміських уроків музичного мистецтва в початкових класах (1) та в старших класах (1) з дидактичним наповненням: ілюстрації, репродукції, анкети, таблиці, схеми тощо та розробкою електронної презентації до уроків в програмі PowerPoint (Додаток 4);
- аналіз заняття музичного гуртка (Розділ V, с.76);
- конспект музично-виховного заходу (Додаток 5);
- аналіз музично-виховного заходу, що проводив учитель або студент (Розділ VI, с. 86);
- характеристику музичного розвитку учня (Додаток 1);
- музичну характеристику класного колективу (Додаток 2).

4.7. Підведення підсумків практики

- оформлення звітної документації;
- підготовка матеріалів для виставки (дидактичних матеріалів, фотографій тощо);
- підведення підсумків виробничої (педагогічної) практики в школі;
- участь у підсумковій конференції, захист практики.

4.9. Оцінювання роботи студента-практиканта

Навчально-методичне керівництво і виконання програми виробничої (педагогічної) практики забезпечує кафедра мистецьких дисциплін.

Поточний контроль здійснює викладач-методист з музичного мистецтва, який відвідує уроки та музично-виховні заходи практиканта. Підсумковий контроль здійснюється комісією, сформованою кафедрою мистецьких дисциплін.

Підсумкова форма контролю – *диференційований замік*.

Оцінка враховує якість виконання всіх видів завдань, правильність і своєчасність подачі звітної документації.

Студенти, які не виконали програму практики, за наявності поважної причини направляються на практику повторно, у вільний від навчання час.

**Бали за виконання завдань виробничої (педагогічної)
практики з музичного мистецтва**

№	Види діяльності	Макс. к-ть балів
1	Знання змісту навчальних програм, підручників з музичного мистецтва	5 балів
2	Відвідування студентом уроків, проведених студентами-практикантами, з веденням конспектів-аналізів	8 балів (0,5 б. за 1 урок)
3	Розширений аналіз 1 відвіданого уроку вчителя /студента-практиканта з визначенням ефективних форм, методів, прийомів роботи, аналізом традиційного та інноваційного в процесі проведення уроку	4 бали
4	Проведення студентом-практикантом 9 уроків музичного мистецтва	36 балів
5	Проведення 2-х залікових уроків (1 – в початкових класах, 1 – в старших класах) з представленням розгорнутих планів-конспектів та розробкою електронної презентації до уроків в програмі PowerPoint.	10 балів
6	Підготовка та проведення залікового позакласного музично-виховного заходу	7 балів
7	Самостійна та творча робота (виготовлення наочностей, дидактичних матеріалів, підготовка презентацій тощо). Розробка студентом-практикантом навчальних ігрових тестів до уроку в програмі PowerPoint.	5 балів
8.	Написання характеристики музичного розвитку учня	4 бали
9	Написання музичної характеристики класного колективу	4 бали
10	Аналіз заняття гуртка/ аналіз музично-виховного заходу, проведеного студентом-практикантом	3 бали
11	Самооцінювання студентом-практикантом власної музично-педагогічної діяльності під час проходження виробничої практики	4 бали
12	Участь у конференціях (настановча та підсумкова). Підготовка та здача документації для перевірки у відведений час з урахуванням всіх вимог	10 балів
	Підсумковий рейтинговий бал	100 балів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання студентів - практикантів

Оцінка, бали	Критерії
Відмінно 90-100 A	всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента творчо застосовувати отримані з фахових предметів знання, пов'язані з особливостями професійної діяльності. Студент сумлінно виконував всі завдання керівника практики, виявляв інтерес та ініціативу. Звіт подано у встановлений термін, він містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, з підписом учителя музичного мистецтва, завірена керівником закладу загальної середньої освіти, з печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «відмінно».
Добре 83-89 B	завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Студент виконував завдання керівника практики, удосконалював на практиці свої знання. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи, але є незначні невідповідності. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірена печаткою школи. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «дуже добре».

Оцінка, бали	Критерії
Добре 75-82 С	завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань була допущена певна кількість не дуже грубих помилок. Студент виконував завдання керівника практики, удосконалював на практиці свої знання. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи, але є певні невідповідності. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірена печаткою школи. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази - «добре».
Задовільно 68-74 Д	завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недопрацьована або оформлена з помилками. Щоденник не вірно оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази - «задовільно».
Задовільно 60-67 Е	завдання виконано з помилками та не в повному обсязі. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник не допрацьовано. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».
Незадовільно 35-59 Fx	більшість завдань невиконані. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук.

4.10. Організація та проведення виробничої (педагогічної) практики з інтегрованого курсу «Мистецтво»

Місце і терміни проведення виробничої (педагогічної) практики

Студенти, які навчаються на основі повної загальної середньої освіти, проходять **виробничу (педагогічну) практику з інтегрованого курсу «Мистецтво»** у VIII семестрі протягом 2-х тижнів; на основі ОКР «Молодший спеціаліст» у IV семестрі протягом 2-х тижнів на базі закладів загальної середньої освіти, з якими Університет заключив договір.

Найважливішою особливістю даного виду практики є те, що студент залучається до викладання інтегрованого курсу «Мистецтво».

При виборі баз практики необхідно керуватися наступними критеріями:

- укомплектованість загальноосвітнього закладу педагогічними кадрами, які мають високий професійний рівень; наявність в навчальних планах закладу інтегрованого курсу «Мистецтво»;

- наявність сприятливого психологічного клімату в педагогічному колективі;

- наявність технічної інфраструктури (комп'ютери, мультимедійні проектори, екрани, засоби телекомунікації) для застосування сучасних інформаційних і комунікативних технологій у процесі вивчення інтегрованого курсу «Мистецтво»;

- наявність кабінету для викладання інтегрованого курсу «Мистецтво», обладнаного у відповідності з державними освітніми вимогами.

4.11. Зміст практики

За період проходження практики студенти-практиканти знайомляться зі школою, ведуть спостереження на уроках, позакласних заняттях та мистецьких заходах, які проводить учитель інтегрованого курсу «Мистецтво», студенти-практиканти, і залучаються до активної самостійної мистецько-педагогічної діяльності.

У процесі проходження навчальної практики студенти залучаються до таких видів діяльності:

- спостереження та аналіз навчальної та позакласної роботи, яку здійснює вчитель інтегрованого курсу «Мистецтво» в початковій та основній школі;

- участь в організаційно-педагогічних заходах, які здійснює вчитель інтегрованого курсу «Мистецтво», студенти-практиканти;

- складання календарно-тематичного плану навчальної роботи для класу з опорою на зразок учителя;

- планування і здійснення підготовки до уроків інтегрованого курсу «Мистецтво», проведення уроків;

- підбір до уроків, позакласних занять, мистецьких виховних заходів необхідної психолого-педагогічної та методичної літератури;

- вивчення психолого-педагогічних особливостей учнів, виявлення їхніх мистецьких інтересів, захоплень, уподобань, складання мистецької характеристики на учня;

- вивчення психолого-педагогічних особливостей класного колективу, складання мистецької характеристики учнівського колективу;

- поповнення методичного фонду матеріалами, що необхідні в мистецькій виховній роботі;
- участь в оформленні кабінету, де здійснюється викладання інтегрованого курсу «Мистецтво», виготовлення наочно-дидактичних засобів навчання;
- накопичення емпіричних даних;
- забезпечення охорони здоров'я учнів (дотримування санітарно-гігієнічних вимог у процесі проведення занять і позакласної роботи, бесіди з режиму дня, охорони голосу, гігієни розумової праці тощо).

4.12. Цілі та завдання виробничої (педагогічної) практики

Цілями виробничої (педагогічної) практики є:

- оволодіння студентами професійними вміннями та навичками планування й організації педагогічного процесу шляхом безпосередньої участі в діяльності закладу загальної середньої освіти;
- застосування на практиці знань, навичок, професійних умінь майбутнього вчителя інтегрованого курсу «Мистецтво»;
- підготовка студентів до виконання функцій учителя, що викладає інтегрований курс «Мистецтво», через адаптацію до реальних умов школи (проведення уроків інтегрованого курсу «Мистецтво», позакласної мистецько-виховної роботи), залучення їх до інтенсивної пізнавальної діяльності;
- формування відповідних компетентностей.

Основні завдання виробничої (педагогічної) практики:

Організаційна робота. *Комплексне вивчення студентами змісту і методів мистецько-виховної роботи школи, основних напрямів мистецького виховання учнів та їх практичне освоєння:*

- ознайомлення зі школою, класом, бесіди з адміністрацією школи, учителем інтегрованого курсу «Мистецтво» та іншими працівниками школи;
- ознайомлення з планом роботи школи (в т.ч. з планом виховних заходів);
- вивчення календарно-тематичних і поурочних планів учителя інтегрованого курсу «Мистецтво», плану позакласної мистецько-виховної роботи;
- ознайомлення з матеріальною базою школи, кабінету для викладання інтегрованого курсу «Мистецтво».

- відвідування та аналіз уроків інтегрованого курсу «Мистецтво», гурткових занять, мистецько-виховних заходів, що проводять учителі та студенти-практиканти;

- підготовка та проведення уроків інтегрованого курсу «Мистецтво», гурткових занять, мистецько-виховних заходів;

Комплексне вивчення класного колективу:

- педагогічні спостереження за учнями та класом під час проведення уроків інтегрованого курсу «Мистецтво», гурткових занять, мистецько-виховних заходів;

- бесіди з учнями, батьками, учителями;

- аналіз різних видів мистецької діяльності учнів на уроці;

- проведення спостереження з метою вивчення рівня мистецького розвитку класного колективу;

- складання мистецької характеристики класного колективу.

Навчально-виховна робота:

- спостереження, фіксація та аналіз уроків інтегрованого курсу «Мистецтво», гурткових занять, мистецько-виховних заходів;

- оволодіння педагогічними вміннями та навичками навчально-виховної роботи з молодшими школярами, школярами середніх класів;

- самостійна розробка конспектів уроків інтегрованого курсу «Мистецтво», гурткових занять;

- підбір і виготовлення наочно-дидактичних матеріалів;

- підготовка та проведення уроків інтегрованого курсу «Мистецтво» (2);

- відвідування та аналіз уроків студентів-практикантів;

- проведення мистецьких виховних бесід з учнями;

- робота з батьками з проблем мистецького виховання учнів.

Позаурочна робота:

- індивідуальна робота з окремими учнями;

- допомога вчителю в оформленні та обладнанні кабінету інтегрованого курсу «Мистецтво»;

- допомога вчителю (студенту-практиканту) у проведенні мистецьких виховних заходів;

- відвідування та аналіз мистецьких виховних заходів, які проводить учитель, студент-практикант;

- відвідування та аналіз занять мистецького гуртка, що проводить учитель, студент-практикант;

- проведення гурткових занять;

- проведення мистецьких виховних заходів;

Методична та науково-дослідна робота:

- ознайомлення з планами роботи методичних об'єднань учителів, які викладають інтегрований курс «Мистецтво»;
- участь у роботі педагогічної ради, методичного об'єднання;
- аналіз досвіду навчальної та мистецької виховної роботи вчителів;
- аналіз власної мистецько-педагогічної діяльності і ведення педагогічного щоденника;
- аналіз різноманітних мистецьких виховних ситуацій;
- формування досвіду спілкування з дітьми, вміння виявляти їхні мистецькі інтереси, смаки, захоплення.

4.13. Індивідуальні завдання

- розробка розгорнутого плану-конспекту уроку інтегрованого курсу «Мистецтво» (1 – для початкових класів, 1 – для старших класів);
- підготовка наочно-дидактичних матеріалів до уроків.

4.14. Результати виробничої (педагогічної) практики (знання, вміння, компетентності)

У результаті проходження виробничої (педагогічної) практики студенти повинні **знати**:

- основні форми організації навчально-виховної діяльності учнів, принципи, закономірності, методи, прийоми мистецького навчання та виховання, основні види діяльності та методичку їх організації на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво», різні типи, види, форми проведення уроків інтегрованого курсу «Мистецтво» в ЗЗСО;
- сучасні технології, інноваційні методи організації мистецької освіти та виховання у закладах загальної середньої освіти;
- способи діагностики навчальних досягнень учнів з інтегрованого курсу «Мистецтво»;
- особливості проведення уроків інтегрованого курсу «Мистецтво» в початковій та основній школі;
- методичку підготовки і проведення мистецьких виховних заходів;
- методичку роботи з різними мистецькими гуртками.

У результаті проходження виробничої (педагогічної) практики студенти повинні **вміти**:

- складати календарно-тематичні та поурочні плани з інтегрованого курсу «Мистецтво»;
- розробляти конспекти уроків з інтегрованого курсу «Мистецтво» та сценарії мистецьких виховних заходів;
- методично грамотно проводити уроки інтегрованого курсу «Мистецтво»; мистецькі виховні заходи;
- у процесі проведення уроків та мистецьких виховних заходів застосовувати основні дидактичні принципи, методи, прийоми навчання і виховання;
- професійно володіти інформацією про діячів мистецтва; жанри, стилі різних видів мистецтв, мистецькою та культурологічною термінологією, використовувати на уроках різні ресурси мистецької інформації, наочні посібники, ТЗН;
- спостерігати й аналізувати уроки інтегрованого курсу «Мистецтво», які проводить учитель, студенти-практиканти, робити самоаналіз власного уроку;
- вивчати особливості освітнього процесу в класі, особливості мистецького розвитку учнівського колективу, прогнозувати розвиток мистецьких здібностей школярів;
- складати характеристику мистецького розвитку учня, мистецьку характеристику класного колективу;
- планувати й здійснювати підготовку до проведення позакласної мистецької виховної роботи;
- працювати з учнями – учасниками мистецьких гуртків;
- гуманно спілкуватися з учнями, колегами по роботі;
- використовувати місцевий краєзнавчий матеріал у змісті уроків інтегрованого курсу «Мистецтво»;
- систематично вести облік, правильно оцінювати знання, уміння й навички учнів;
- забезпечувати техніку безпеки та естетику праці учнів.

Відповідно до Освітньої програми Середня освіта (Музичне мистецтво) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) у процесі проходження виробничої (педагогічної) практики у студентів мають бути сформовані наступні **компетентності та програмні результати навчання**:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати в галузі середньої освіти складні спеціалізовані завдання у процесі навчання основ музичного мистецтва, теорії і практики художньо-творчого розвитку учнів, що передбачає застосування педагогічних технологій, інноваційних методів і характеризується системністю та комплексністю організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ЗК 1. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, розвиток техніки і технологій.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність спілкуватися, вести дискусію державною мовою як усно, так і письмово, використовувати відповідну термінологію та способи вираження думки в усній та письмовій формах.

ЗК7. Відповідальне ставлення до вікових особливостей учнів, забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі, здатність використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку.

СК 1. Здатність користуватися символікою та термінологією музичної мови.

СК 2. Здатність до інтеграції предметних знань мистецьких дисциплін, розкриття системно-структурних зв'язків філософських, музикознавчих, музично-педагогічних, культурологічних, частково-методичних понять.

СК 3. Здатність до практичного застосування системи фахових знань у музично-освітній діяльності.

СК 4. Здатність до добору і застосування доцільних форм, методів та засобів музичного виховання школярів.

СК 5. Здатність демонструвати виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські) уміння в процесі музично-освітньої діяльності.

СК 6. Здатність до пошуку та обробки інформації, використання інформаційних технологій у фаховій діяльності.

СК 8. Здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до мистецьких творів.

СК 9. Здатність розвивати в учнів музичні та творчі здібності, активне сприймання й розуміння творів мистецтва.

СК 10. Здатність до саморозвитку у професійній діяльності.

СК 11. Здатність до планування та організації музично-виховної діяльності школярів у закладах освіти з урахуванням вимог безпеки життя та здоров'я.

СК 12. Здатність добирати мистецький матеріал відповідно до особливостей розвитку та інтересів учнів.

СК 13. Здатність до використання освітніх інновацій та новітніх технологій музично-педагогічної діяльності в організації музичного виховання школярів.

СК 14. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, творчого пошуку та проєктування музично-творчого розвитку школярів.

ПРН 1. Дотримуватись системи духовних, професійно-педагогічних, етичних та мистецьких цінностей у професійній діяльності.

ПРН 2. Володіти сукупністю комунікативних, організаторських, гностичних, проєктувальних умінь; демонструвати оригінальність і гнучкість творчого мислення.

ПРН 3. Виявляти здатність до самореалізації у професійній діяльності та самокорекції педагогічних дій; усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань.

ПРН 4. Володіти елементами логічного та образного мислення, навичками знаходження, обробки, аналізу та синтезу інформації з різних джерел.

ПРН 5. Володіти державною мовою як усно, так і письмово, використовувати відповідну термінологію у професійній діяльності.

ПРН 12. Розуміти предметну область професійної діяльності, усвідомлювати основні завдання та функції діяльності вчителя музичного мистецтва.

ПРН 13. Демонструвати сформованість цілісного уявлення про організацію освітнього процесу у ЗЗСО; знати основні підходи до виховання учнів; усвідомлювати важливість педагогічного досвіду минулого та сучасності у професійній діяльності; виявляти уміння працювати з науковою історико-педагогічною літературою.

ПРН 14. Знати теоретичні основи педагогіки мистецтва, розуміти принципи та методи навчання мистецтву; усвідомлювати важливість втілення гуманістичної парадигми навчання мистецтва.

ПРН 15. Володіти базовими теоретичними знаннями з теорії образотворчої грамоти; вміти працювати у різних видах художньо-творчої діяльності; використовувати різноманітні художні матеріали, організовувати художньо-творчу діяльність на основі інтеграції образотворчого та музичного мистецтв.

ПРН 17. Знати та розуміти специфіку використання методів, прийомів, форм музично-педагогічної та музично-інформаційної діяльності вчителя, інтегрувати і розрізнявати знання про зміст методичного інструментарію музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва, пояснювати сутність засобів і методів активізації мистецько-творчого розвитку учнів, виховання художньо-обдарованої особистості.

ПРН 18. Демонструвати уміння вирішувати музично-педагогічні проблеми, оригінальність і гнучкість творчого мислення у процесі конструювання, інтерпретації та реалізації музично-педагогічних ситуацій. Уміти творчо проводити уроки музичного мистецтва у відповідності з метою, принципами і завданнями організації музично-виховної роботи в школі.

ПРН 19. Знати та застосувати методичні аспекти постановки музично-виховних заходів у ЗЗСО та закладах позашкільної освіти; демонструвати організаційні уміння та навички роботи в команді.

ПРН 20. Виявляти сформованість цілісного уявлення про парадигмальну взаємодію різних видів мистецтва, умінь педагогічного впливу на мистецький інтелект та самовираження школярів ЗЗСО у сфері культури.

ПРН 21. Виявляти здатність до цілісного художньо-педагогічного аналізу музичних творів; забезпечувати умови емпатійного сприймання учнями творів музичного мистецтва.

ПРН 24. Знати етапи розвитку музичного мистецтва, розуміти особливості основних музичних стилів, розкривати жанрово-стилістичні особливості композиторів різних епох.

ПРН 25. Виявляти сформованість цілісного уявлення про основні типологічні характеристики музичних творів різних періодів культури з позицій змістових, стильових, жанрових та мовних підходів.

ПРН 26. Демонструвати сформованість цілісного уявлення про теоретичні і практичні аспекти музичної інформатики та можливості її застосування в майбутній професійній діяльності вчителя музичного мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво».

ПРН 27. Демонструвати виконавську майстерність, уміння передавати художньо-образний зміст музичних творів, виявляти емоційну стійкість під час публічного виступу.

ПРН 28. Сформованість цілісного уявлення про природу дитячого (юнацького) співацького голосу, вокальну техніку, шкільний репертуар, засоби інтерпретаторської виразності, закономірності репетиційної роботи і сценічного втілення вокального твору; демонструвати співацькі уміння, вокальну грамотність та сценічну поведінку у музично-освітній діяльності.

ПРН 29. Сформованість цілісного уявлення про засоби диригентської виразності, закономірності репетиційної роботи і сценічне втілення вокально-хорового твору; виявляти організаторські уміння та сугестивний вплив на шкільний хор (вокальний ансамбль) у процесі роботи в закладах освіти.

ПРН 30. Налагоджувати духовну спільність, співпереживання й співпрацю учнів, ефективно працювати в учнівському та педагогічному колективах освітнього закладу, інших мистецьких об'єднаннях.

ПРН 31. Орієнтуватися у музичному репертуарі навчальних програм з музичного мистецтва, творчо використовувати його у професійній діяльності.

ПРН 32. Усвідомлювати художньо-естетичні та стильові особливості музики різних країн; демонструвати навички підбору на слух, володіти навичками акомпанементу та основами імпровізації.

ПРН 33. Розуміти основні особливості здобуття музичної освіти в різних країнах; уміти проєктувати музично-педагогічні ідеї у вітчизняний музично-освітній простір.

ПРН 34. Усвідомлювати необхідність сучасних інноваційних прийомів та методів активізації творчого самовираження особистості у музичній діяльності, виявляти уміння використовувати їх у роботі з дітьми та для власного саморозвитку.

ПРН 35. Сформованість цілісного уявлення про художньо-стильові процеси, що відбуваються у музичному мистецтві ХХ-ХХІ століть, навичок сприймання та об'єктивної художньо-педагогічної інтерпретації музичних явищ

4.15. Програма виробничої (педагогічної) практики з інтегрованого курсу «Мистецтво»

Змістовий модуль 1. Дидактичні засади навчання мистецтва в ЗЗСО.

Тема 1. Аналіз навчальних підручників та робочих зошитів з інтегрованого курсу «Мистецтво».

Тема 2. Ознайомлення з планами-конспектами уроків інтегрованого курсу «Мистецтво» та сценаріями мистецьких виховних заходів, розроблених учителем.

Тема 3. Визначення ефективних форм, методів, технологій, прийомів роботи вчителя й учнів на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво».

Змістовий модуль 2. Методичні розробки з інтегрованого курсу «Мистецтво».

Тема 4. Розробка календарно-тематичних та поурочних планів з інтегрованого курсу «Мистецтво».

Тема 5. Розробка конспектів уроків з інтегрованого курсу «Мистецтво» та сценарію мистецького виховного заходу.

Тема 6. Розробка студентом електронної презентації до уроку у програмі PowerPoint.

Змістовий модуль 3. Навчальна та дослідницька робота вчителя інтегрованого курсу «Мистецтво».

Тема 7. Проведення студентом-практикантом уроку інтегрованого курсу «Мистецтво».

Тема 8. Аналіз уроку інтегрованого курсу «Мистецтво», який проводить учитель, студенти-практиканти, самоаналіз власного уроку.

Тема 9. Збір матеріалів спостереження для складання мистецької характеристики класного колективу.

4.16. Звітність студентів про виробничу (педагогічну) практику з інтегрованого курсу «Мистецтво»

Після закінчення педагогічної практики в школі студент подає на кафедру мистецьких дисциплін таку **звітну документацію**:

- розгорнуті плани-конспекти 2-х залікових уроків інтегрованого курсу «Мистецтво» (Додаток 11);
- робочі плани-конспекти всіх проведених уроків інтегрованого курсу «Мистецтво»;
- аналіз заняття мистецького гуртка (Розділ V, с. 83);
- наочно-дидактичний матеріал;
- мистецьку характеристику класного колективу (Додаток 9);
- характеристику мистецького розвитку учня (Додаток 8).

4.17. Підведення підсумків практики:

- оформлення звітної документації;
- підготовка матеріалів для виставки (дидактичних матеріалів, фотографій тощо);
- підведення підсумків практики в школі;
- захист педпрактики;
- участь у підсумковій конференції на факультеті.

4.18. Оцінювання роботи студента-практиканта

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики щодо проведення уроків інтегрованого курсу «Мистецтво» забезпечує кафедра мистецьких дисциплін.

Поточний контроль здійснює викладач-методист з інтегрованого курсу «Мистецтво», який відвідує уроки практиканта. Підсумковий контроль здійснюється комісією, сформованою кафедрою мистецьких дисциплін.

Підсумкова форма контролю – *диференційований залік*.

Оцінка враховує якість виконання всіх видів завдань, правильність і своєчасність подачі звітної документації.

Студенти, які не виконали програму практики, за наявності поважної причини направляються на практику повторно, у вільний від навчання час.

**Бали за виконання завдань виробничої (педагогічної)
практики з інтегрованого курсу «Мистецтво»**

№	Види діяльності	Макс. к-ть балів
1	Знання змісту навчальних програм, підручників з інтегрованого курсу «Мистецтво»	5 балів
2	Відвідування студентом уроків, проведених студентами-практикантами, з веденням конспектів-аналізів	8 балів (0,5 б. за 1 урок)
3	Розширений аналіз 1 відвіданого уроку вчителя /студента-практиканта з визначенням ефективних форм, методів, прийомів роботи, аналізом традиційного та інноваційного в процесі проведення уроку	4 бали
4	Проведення студентом-практикантом 4-х уроків інтегрованого курсу «Мистецтво»	36 балів
5	Проведення 1 залікового уроку (з представленням розгорнутого плану-конспекту та розробкою електронної презентації до уроку в програмі PowerPoint.	10 балів
6	Самостійна та творча робота (виготовлення наочностей, дидактичних матеріалів, підготовка презентацій тощо). Розробка студентом-практикантом навчальних ігрових тестів до уроку в програмі PowerPoint.	5 балів
7.	Написання характеристики мистецького розвитку учня	8 балів
8.	Написання мистецької характеристики класного колективу	8 балів
9	Аналіз заняття гуртка та виховного мистецького заходу, проведеного вчителем	3 бали
	Самооцінювання студентом-практикантом власної мистецько-педагогічної діяльності під час проходження виробничої практики	3 бали
10	Участь у конференціях (настановча та підсумкова). Підготовка та здача документації для перевірки у відведений час з урахуванням всіх вимог	10 балів
	Підсумковий рейтинговий бал	100 балів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання студентів-практикантів

Оцінка, бали	Критерії
Відмінно 90-100 A	Усі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента творчо застосовувати отримані з фахових предметів знання, пов'язані з особливостями професійної діяльності. Студент сумлінно виконував всі завдання керівника практики, виявляв інтерес та ініціативу. Звіт подано у встановлений термін, він містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, з підписом учителя інтегрованого курсу «Мистецтво», завірена керівником закладу загальної середньої освіти, з печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «відмінно».
Добре 83-89 B	Завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Студент виконував завдання керівника практики, удосконалював на практиці свої знання. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи, але є незначні невідповідності. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірена печаткою школи. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «дуже добре».

Оцінка, бали	Критерії
Добре 75-82 С	Завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань була допущена певна кількість не дуже грубих помилок. Студент виконував завдання керівника практики, удосконалював на практиці свої знання. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи, але є певні невідповідності. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірена печаткою школи. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».
Задовільно 68-74 Д	Завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недопрацьована або оформлена з помилками. Щоденник невірно оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».
Задовільно 60-67 Е	Завдання виконано з помилками та не в повному обсязі. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник не доопрацьовано. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази - «задовільно».
Незадовільно 35-59 Fх	Більшість завдань невиконані. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук.

РОЗДІЛ V. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ

5.1. Підготовка до уроку музичного мистецтва

Готуючись до уроку, необхідно:

- ознайомитись з навчальною програмою;
- визначити тему уроку, сформулювати мету і завдання уроку;
 - накопичити, проаналізувати і відібрати цікавий матеріал до теми уроку з різноманітних джерел: енциклопедії, науково-популярної літератури, підручника, музичної літератури, методичних рекомендацій для вчителя музики;
 - вивчити напам'ять мелодію і слова пісні, розучити акомпанемент до неї;
 - підібрати декілька поспівок;
 - прослухати музичний твір, продумати до нього вступну бесіду, питання до проведення художньо-педагогічного аналізу;
 - визначити методи і прийоми, які доцільно використовувати на даному уроці, виходячи із завдань і змісту уроку;
 - дібрати та виготовити необхідні наочні засоби навчання;
 - підібрати ігрові та творчі завдання;
 - визначити структуру уроку, логічну послідовність його основних частин;
 - продумати часові межі у проведенні різних етапів уроку, можливі непередбачені ситуації уроку й шляхи їх вирішення;
 - скласти і записати розгорнутий план-конспект уроку;
 - проконсультуватися з учителем, методистом.

5.2. Написання плану-конспекту уроку музичного мистецтва

Готуючись до проведення уроку музичного мистецтва, студент повинен написати розгорнутий план-конспект, у якому необхідно:

- чітко відобразити структуру всього уроку;
- навести нотний матеріал поспівок;
- записати навчальний зміст усіх етапів уроку (вступна бесіда до пісні, вступна бесіда до слухання музичного твору, подання музично-теоретичного матеріалу, нотної грамоти тощо);
- відобразити зміст запитань та завдань для учнів під час бесіди, пояснення матеріалу та можливі відповіді учнів;
- вказати місце і зміст самостійної, творчої діяльності учнів;
- записати передбачувані підсумки уроку (зміст запитань, завдань для перевірки якості засвоєного матеріалу), зміст домашнього завдання (бажано творчого характеру);
- вказати логічні зв'язки між різними видами діяльності на уроці, щоб урок мав цілісний характер, а не представляв собою окремі фрагменти;
- олівцем проставити тривалість (хвилини) проведення кожного етапу уроку.

5.3. Рекомендована література для підготовки уроку музичного мистецтва

Базова

1. Аристова Л. С. Методика викладання музичного мистецтва в 1 класі : методичний посібник. Миколаїв: ОІППО, 2014. 128 с.
2. Аристова Л. С., Сергієнко В. В. Музичне мистецтво [Текст] : підруч. для 1 кл. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2012. 128 с. : іл. /Наказ МОН, молодь та спорту України від 07.02.2012р. №118.
3. Аристова Л. С., Сергієнко В. В. Музичне мистецтво [Текст] : підруч. для 2 кл. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2013. 128 с. : іл. / Наказ МОН, молодь та спорту України від 18.06.2012р. №718.
4. Аристова Л. С., Сергієнко В. В. Музичне мистецтво [Текст] : підруч. для 3 кл. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2013. 112 с. : іл. /Наказ МОН України від 17.07.2013р. №994.

5. Аристова Л. С., Сергієнко В. В. Музичне мистецтво [Текст] : підруч. для 4 кл. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2015. 128 с. : іл. / Наказ МОН України від 20.07.2015р. №777.
6. Бех І. Д. Виховання особистості: підруч. Київ, 2008. 848 с.
7. Бібік Н. М., Вашуленко М. С., Мартиненко В. О., Коваль Н. С., Прищепа О. Ю. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія. Київ: Пед. думка, 2014. 346 с.
8. Бойсан В. Музичні дидактичні ігри. *Мистецтво та освіта*. 1997. №4. С.19-20.
9. Верховинець В. М. Весняночка. 5-е вид. Київ: Муз. Україна, 1989. 342 с.
10. Гумінська О. О. Уроки музики в загальноосвітній школі. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 104 с.
11. Дем'янюк Н. Педагогічні ідеї В. М. Верховинця у сучасній початковій школі. *Початкова школа*. 2000. №2. С. 56-58.
12. Дичківська М. Інноваційні педагогічні технології: Практикум. Київ : Слово, 2013. 448 с.
13. Зеленецька І. Робота з нечисто інтонуючими учнями на уроках музики. *Мистецтво та освіта*. 2000. №1. С.27-38.
14. Зеленецька І. Розучування пісенно-хорового репертуару з учнями. *Мистецтво та освіта*. 1998. №4. С.11-17.
15. Кабалецький Д. Як розповісти дітям про музику? Київ: Муз.Україна, 1982. 320 с.
16. Леонтович М. Д. Практичний курс навчання співу у середніх закладах України: З педагогічної спадщини композитора / Упор. Л.О.Іванова. К.: Муз.Україна, 1989. 136 с.
17. Лобова О. В. Музика : програма для початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів : 1-4 класи . *Початкова школа*. 2004. № 9. С. 41-47.
18. Масол Л. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія. Київ: Промінь, 2006. 432 с.
19. Масол Л. Методика навчання мистецтва в основній школі: Методичний посібник для вчителів. Київ: Шкільний світ, 2012. 130 с.
20. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Белкіна Е. В., Калініченко О. В., Руденко І. В. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителів. Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с.
21. Масол Л. М., Аристова Л. С. Музичне мистецтво [Текст] : підруч. для 5 кл. Харків: Сиція, 2013. 160 с.: іл. / Наказ МОН, молодь та спорту України від 04.01.2013р. №10.
22. Масол Л. М., Аристова Л. С. Музичне мистецтво [Текст] : підруч. для 6 кл. Харків: Сиція, 2014. 160 с.: іл. / Наказ МОН України від 07.02.2014р. №123.

23. Масол Л. М., Аристова Л. С. Музичне мистецтво [Текст] : підруч. для 7 кл. Харків: Сиція, 2015. 144 с.: іл.. /Наказ МОН України від 20.07.2015р. №777.

24. Масол Л. Методика навчання мистецтва в основній школі: Методичний посібник для вчителів. Київ: Шкільний світ, 2012. 130 с.

25. Масол Л. Загальна мистецька освіта : теорія і практика : монографія. Київ: Промінь, 2006. 432 с.

26. Масол Л., Гайдамака О., Белкіна Е., Калініченко О., Руденко І. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів. Харків : Веста: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с.

27. Музичне мистецтво. 1-4 класи : базова навчальна програма / творч. кол. під кер. Л. О. Хлебнікової. URL: http://old.mon.gov.ua/images/files/navchalni_programu/2012/ukr/08_muz_mustectv.pdf (дата звернення: 13.01.2020).

28. Музично-педагогічні системи та концепції ХХ століття : підручник / Ніколаї Г. Ю., Черкасов В. Ф.; за заг. ред. канд. пед. наук, проф. Тайнелі Е. З. Вид. 2-ге. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка-Харків, 2018. 433 с.

29. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 11.10.19).

30. Падалка Г. Учитель. Музика. Діти. Київ: Муз. Україна, 1982. 144 с.

31. Печерська Е. П. Український фольклор як засіб морально-естетичного виховання дітей. Уроки музики в початкових класах: Навч. посібник. Київ: Либідь, 2001. С.122-137.

32. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: Навч. посібник. Київ: Либідь, 2001. 272 с.

33. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун. Київ: «А.С.К.», 2004. 192 с.

34. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі: Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. 272 с.

35. Ростовський О. Методика викладання музики в початковій школі: Навч.-метод. посібник. 2-е вид., доп. Тернопіль: Навчальна книга -Богдан, 2000. 156 с.

36. Ростовський О. Педагогіка музичного сприймання. Київ :ІЗМН, 1997. 234 с.

37. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.

38. Рудницька О. Інтегративні зв'язки у викладанні предметів художньо-естетичного циклу. *Початкова школа*. 2001. №5. С.40-43.

39. Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. Київ: Інтерпроф, 2002. 270 с.
40. Селевко Г. Сучасні освітні технології: навч. посібн. URL: <https://studfiles.net/preview/5765122/> (дата звернення: 11.10.19).
41. Сорока Г. Сучасні виховні системи та технології. Харків, 2002. 128 с.
42. Федорчук В. Сучасний підхід до організації музично-пізнавальної діяльності. *Початкова школа*. 2001. №2. С.41-43.
43. Хлебникова Л. О. Методика хорового співу у початковій школі: Методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. 216 с.
44. Хлебникова Л. Робота з професійним дитячим хором. *Початкова школа*. 2000. №11. С.47-49.
45. Шип С. Як передати словами зміст музики? *Мистецтво та освіта*. 2001. №2. С.8-12.
46. Чепіль М., Дудник Н. Педагогічні технології : навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 224 с.
47. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 472 с.

Допоміжна

1. Букреєва Г.Б. Цікава музика: Музично-дидактичні ігри. 5–8 класи: Навч. посібник для учнів основної школи. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 104 с.
2. Кушка Я. С. Методика музичного виховання дітей. Вид. друге, доопрацьоване : навч. посібник для вищих навч. закл. культури і мистецтв І-ІІ рівнів акредитації у 2-х частинах. Ч. 1. Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. 216 с.
3. Черкасов В. Ф. Вокально-хорова робота й формування співацьких навичок учнів на уроках музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 107. С. 26-36.

Інформаційні ресурси

1. Музичне мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класи. / Кер. авт. колективу Хлебникова Л. М. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pochatkova-shkola/ onovleni- programmi-dlya-pochatkovoyi-shkoli-1-4-klasiv>
2. Музичне мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5-7 класи / Кер. авт. колективу Масол Л. М. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon>

3. Державний стандарт початкової освіти. Київ, 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (дата звернення: 15.03.2020).

4. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. <http://old.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>

5. Відеоматеріали до оновлених навчальних програм – <https://www.ed-era.com/mon.html>

6. Електронні підручники – <https://mon.gov.ua/ua/tag/pidruchniki>

5.4. Загальна схема конспекту-аналізу уроку музичного мистецтва

Одним із важливих аспектів практичної підготовки майбутнього вчителя є набуття умінь аналізу уроку. Відвідуючи заняття вчителя та студентів-однокурсників, практиканти повинні занотовувати свої спостереження і висновки щодо аналізу уроку музичного мистецтва в робочому зошиті-щоденнику, користуючись такою схемою.

Конспект-аналіз відвіданого уроку
Музичного мистецтва
у ____ класі,
проведенного вчителем музичного мистецтва
(студентом ____ курсу)

ПІБ учителя (студента)

Дата проведення: _____

Підпис керівника від бази практики: _____

Тема семестру: _____

Тема уроку: _____

Мета уроку: _____

Тип уроку: _____

Обладнання: _____

Навчальні підручники та посібники: _____

Музичний матеріал: _____

1. Організаційний момент (своєчасний початок, налаштування учнів на роботу).

2. Структура уроку (послідовність окремих етапів, досягнення цілісності уроку, підбиття підсумків, зв'язок уроку з попереднім, і як він здійснювався).

3. Зміст уроку (відповідність змісту уроку програмі; наявність чіткого, логічного плану уроку; зв'язок навчального матеріалу із сучасністю, життєвим досвідом учнів. Використання дидактичних матеріалів і обладнання кабінету для забезпечення цілеспрямованого сприймання учнями нової інформації).

4. Реалізація на уроці основних дидактичних принципів навчання (науковості, наочності, зв'язку навчання з життям, системності, свідомості засвоєння знань, наочності, система-

тичності та послідовності, природовідповідності, доступності, врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, диференціації, міцності засвоєння знань, умінь, навичок, формування і розвиток ключових, предметних, міжпредметних компетентностей, емоційності навчання тощо).

5. Методи, прийоми, форми діяльності на уроці (словесні, наочні, практичні, проблемні, пошукові, дослідницькі тощо, відповідність їх змісту, типу, меті, завданням, структурі уроку та віковим особливостям учнів; індивідуальна, групова, колективна, фронтальна форми діяльності учнів. Взаємозв'язок репродуктивної і творчої діяльності учнів. Розвиток на уроці спостережливості, логічного мислення. Використання прийомів порівняння, зіставлення, узагальнення і систематизації. Види та місце самостійної, творчої роботи учнів на уроці. Домашнє завдання, його обсяг, способи повідомлення. Індивідуалізація та диференціація домашнього завдання).

6. Інтеграція знань на уроці (використання на уроці творів інших видів мистецтва).

7. Психологічний аналіз навчально-пізнавальної діяльності на уроці:

– психологічний клімат уроку (позитивний емоційний настрій учителя, учнів, хвилювання, нервовість; чим досягається психологічний клімат на уроці; темп уроку; емоційний потенціал уроку);

– особиста діяльність учителя (вміння володіти класом, організовувати його до роботи, підвищувати активність, інтерес, увагу, тримати дисципліну, захопленість, ступінь авторитарності, контакт з класом, стиль і тон у роботі, педагогічний такт, зовнішній вигляд, культура мовлення, постава, міміка, жести, інтелігентність, тактовність, авторитет серед учнів, вступне слово вчителя, яке готує учнів до сприйняття твору, що вивчатиметься: вміння цікаво, різноманітно й образно розповідати дітям про музику; подача запропонованого музичного матеріалу: технічне, емоційне, інтелектуальне вміння вчителя; вміння чисто інтонувати мелодію, володіти своїм голосом, утримувати слухом тональність без допомоги вчителя; якість добору акомпанементу,

вміння високопрофесійно грати на музичному інструменті, акомпанувати власному співу, добирати на слух знайомі мелодії);

– діяльність учнів (залучення учнів до активної музичної діяльності, їх зацікавленість. Поведінка учнів на уроці. Порушення дисципліни, чим вони викликані. Ставлення вчителя та учнів до порушників. Ставлення учнів до вчителя. Прояви пізнавальної самостійності учнів. Втома учнів).

8. Реалізація на уроці основних складових виховання (розумового, морального, естетичного, патріотичного тощо).

9. Дотримання гігієнічних вимог на уроці (стан робочих місць, освітлення, температура повітря, провітрювання, чистота, охорона дитячого голосу).

10. Контроль знань учнів (усна перевірка, тестова перевірка, практична перевірка тощо).

11. Мотивоване оцінювання знань учнів (види оцінювання).

12. Поведінка вчителя на уроці (уміння організувати навчальну діяльність учнів, забезпечити дисципліну; уміння розподіляти та зосереджувати увагу, діяти у публічній ситуації; уміння активного слухання; комунікативні вміння; володіння педагогічним тактом; володіння педагогічною технікою; володіння музичним інструментом та вокальною технікою, диригентським жестом тощо; культура педагогічного спілкування; толерантність; культура педагогічного мовлення; темп роботи; стиль і тон роботи (жвавий, рішучий, повільний, байдужий); спостережливість, винахідливість, емоційність).

13. Завершення уроку: підсумок уроку, мотивоване виставлення оцінок, повідомлення домашнього завдання (за бажанням), проведення інструктажу щодо його виконання, запис на дошці та учнями у щоденниках.

14. Результати уроку. Висновки та пропозиції (ступінь досягнення мети уроку, поставлених завдань; виконання плану уроку; обсяг і якість знань учнів: свідомість, глибина, міцність; виховне, освітнє, розвиваюче значення уроку; недоліки уроку, поради щодо його удосконалення).

5.5. Загальна схема аналізу заняття музичного гуртка

Відвідуючи заняття гуртка, що проводить учитель або студенти, практикант повинен занотовувати свої спостереження і висновки в робочому зошиті-щоденнику, користуючись такою схемою.

Дата _____
Назва гуртка _____
Тема заняття _____
Мета заняття _____
Зміст заняття _____

1. Тип, вид хору чи ансамблю.
2. Репертуар та його виховна спрямованість.
3. Інтерес учнів до заняття, до репертуару.
4. Індивідуальні особливості учнів та їх виконавські можливості.
5. Ефективність вправ для розспівування.
6. Методи, прийоми, які використовує вчитель (студент) у роботі над чистотою інтонації, чіткістю дикції, диханням, ансамблем, художнім виконанням пісні.
7. Прийоми активізації інтересу учнів до творів, що вивчаються (використання міжпредметних зв'язків, цікавих бесід, музичних ілюстрацій тощо).
8. Індивідуальний підхід учителя до учнів.
9. Досягнення вчителем поставленої мети.
10. Емоційна атмосфера заняття.
11. Педагогічні здібності вчителя.
12. Можливі недоліки вчителя (студента) під час гурткової роботи. Шляхи їх подолання.
13. Навчально-виховна цінність заняття, рівень естетичного задоволення учнів від заняття, перспектива художнього колективу.

5.6. Підготовка до уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»

Готуючись до уроку, необхідно:

- ознайомитись з навчальною програмою предмету;
- визначити тему уроку, сформулювати мету і завдання уроку;
 - накопичити, проаналізувати і відібрати рекомендований матеріал до теми уроку з різноманітних джерел: енциклопедії, науково-популярної літератури, підручника, монографічної літератури з мистецтва, методичних рекомендацій для вчителя інтегрованого курсу «Мистецтво»;
 - проаналізувати відібраний матеріал з музичного та образотворчого мистецтва для виконання і сприймання, продумати до нього вступну бесіду, питання до проведення художньо-педагогічного аналізу;
 - визначити технології, методи і прийоми, які доцільно використовувати на даному уроці, виходячи із завдань і змісту уроку;
 - дібрати та виготовити необхідні наочні засоби навчання;
 - підібрати ігрові та творчі завдання;
 - визначити структуру уроку, логічну послідовність його основних частин;
 - продумати часові межі у проведенні різних етапів уроку, можливі непередбачені ситуації уроку і шляхи їх вирішення;
 - скласти і записати розгорнутий план-конспект уроку;
 - проконсультуватися з учителем, методистом.

5.7. Написання плану-конспекту уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»

Готуючись до проведення уроку інтегрованого курсу «Мистецтво», студент повинен написати розгорнутий план-конспект, в якому необхідно:

- чітко відобразити структуру всього уроку;
- систематизувати матеріал музичного (ноти, аудіо-, відео-) та образотворчого (ілюстрації, слайди, відео-) мистецтва;

- записати навчальний зміст всіх етапів уроку (організація класу до уроку, новий матеріал для засвоєння (бесіда), сприйняття мистецтва, творча діяльність);
- відобразити зміст запитань та завдань для учнів під час бесіди, пояснення матеріалу та можливі відповіді учнів;
- вказати місце і зміст самотійної, творчої діяльності учнів;
- записати передбачувані підсумки уроку (зміст запитань, завдань для перевірки якості засвоєного матеріалу), зміст домашнього завдання (бажано творчого характеру);
- вказати логічні зв'язки між різними видами діяльності на уроці, щоб урок мав цілісний характер, а не представляв собою окремі фрагменти;
- олівцем проставити тривалість (хвилини) проведення кожного етапу уроку.

5.8. Рекомендована література для підготовки уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»

1. Бех І. Д. Виховання особистості: підруч. Київ, 2008. 848 с.
2. Бібік Н. М., Вашуленко М. С., Мартиненко В. О., Коваль Н. С., Прищепка О. Ю. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія. Київ: Пед. думка, 2014. 346 с.
3. Гайдамака О. В. Мистецтво: підруч. для 8-го кл. загально-освіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2016. 196 с.
4. Гайдамака О. В. Мистецтво: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2017. 168 с.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ, 1997. 376 с.
6. Дичківська М. Інноваційні педагогічні технології: Практикум. Київ : Слово, 2013. 448 с.
7. Іваничук М. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал (Виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання). Чернівці, 2004. 360 с.
8. Калініченко О., Аристова Л. Мистецтво : підруч. Інтегров. курсу для 1 кл. закладів заг. серед. освіти. Київ : ВД «Освіта», 2018. 128 с.
9. Калініченко О., Аристова Л. Мистецтво : підруч. інтегров. курсу для 2 кл. закладів заг. серед. освіти. Київ: ВД «Освіта», 2019. 128 с.
10. Клепко С. Інтегративна освіта і поліморфізм знання. Київ-Полтава-Харків, 1998. 360 с.

11. Кондратова Л. Г. Мистецтво : підручник для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2016.
12. Кремень В. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ: Пед. думка, 2008. 424 с.
13. Лемешева Н. Мистецтво: підруч. інтегров. курсу для 1 кл. закладів заг. серед. освіти. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2018. 128 с.
14. Лемешева Н. Мистецтво: підруч. інтегров. курсу для 2 кл. закладів заг. серед. освіти. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2019. 128 с.
15. Лещенко М. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання. 2-ге вид., доп. Київ, 1996. 192 с.
16. Масол Л. Методика навчання мистецтва в основній школі: Методичний посібник для вчителів. Київ: Шкільний світ, 2012. 130 с.
17. Масол Л. Загальна мистецька освіта : теорія і практика : монографія. Київ: Промінь, 2006. 432 с.
18. Масол Л., Гайдамака О., Белкіна Е., Калініченко О., Руденко І. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів. Харків : Веста: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с.
19. Масол Л. Мистецтво. Навчання і виховання учнів 2 класу : метод. посіб. для вчителів / упор. О. Савченко. Київ: Поч. школа, 2003. С. 476–500
20. Масол Л. М. Мистецтво (інтегрований курс): підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Видавництво «Світоч», 2013. 240 с.
21. Масол Л. М. Мистецтво (інтегрований курс): підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Видавництво «Світоч», 2014. 208 с.
22. Масол Л. М. Мистецтво: підруч. для загальноосвіт. навч. закладів. 8 клас. Харків: Світоч, 2016. 232 с.
23. Масол Л. М. Мистецтво: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ.: Видавничий дім «Освіта», 2017. 224 с.
24. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Кузьменко Г. В., Лемешева Н. А. Мистецтво (інтегрований курс): підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ: Видавництво «Світоч», 2015. 192 с.
25. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М. Мистецтво: підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Генеза, 2018. 144 с.
26. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М. Мистецтво : підруч. інтегр. курсу для 2-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза, 2019. 112 с.
27. Масол Людмила, Гайдамака Олена, Колотило Оксана. Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 3 кл. закл. заг. сер. освіти. Київ: Генеза, 2020. 128 с.

28. Масол Л., Миропольська Н., Рагозіна В., Руденко І., Хлебникова Л. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи в системі інтегративної мистецької освіти : метод. посіб. для вчителя / за наук. ред. Л. Масол. Київ : Пед. думка, 2010. 232 с.

29. Масол Л. М. Мистецтво. Рівень стандарту, профільний рівень: підруч. для 10(11) класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2018. 224 с.

30. Мистецтво. 1-4 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

31. Мистецтво. 5-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>

32. Мистецтво. 10-11 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

33. Мистецтво (рівень стандарту, профільний рівень): підруч. для 10 (11) кл. закл. загал. серед. освіти / О. А. Комаровська, Н. Є. Миропольська, С. А. Ничкало, І. В. Руденко. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 192 с.

34. Мистецтво : підруч. для 4-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Н. В. Очеретяна, О. М. Колотило. Київ : Генеза, 2015. 144 с.

35. Мистецтво: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н. В. Назаренко, Н. В. Чен, Д. О. Севастьянова, М. М. Мерзлікіна. Харків: Оберіг, 2017. 256 с.

36. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 11.10.19).

37. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.

38. Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. Київ: Інтерпроф, 2002. 270 с.

39. Селевко Г. Сучасні освітні технології: навч. посібн. URL: <https://studfiles.net/preview/5765122/> (дата звернення: 11.10.19).

40. Сорока Г. Сучасні виховні системи та технології. Харків, 2002. 128 с.

41. Чепіль М., Дудник Н. Педагогічні технології : навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 224 с.

5.9. Загальна схема конспекту-аналізу уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»

Одним із важливих аспектів практичної підготовки майбутнього вчителя є відпрацювання умінь аналізу уроку. Відвідуючи заняття учителя та студентів-одногрупників, практиканти повинні занотовувати свої спостереження і висновки щодо аналізу уроку інтегрованого курсу «Мистецтво» в робочому зошиті-щоденнику, користуючись такою схемою.

– Загальні відомості про урок (клас, предмет, тема, хто веде урок).

– Мета уроку (якість реалізації трисединої мети: навчальної, виховної, розвивальної).

– Тип і структура уроку (який тип уроку обрано, його доцільність з погляду вивчення теми в цілому і мети заняття. Структура уроку, послідовність окремих етапів, досягнення цілісності уроку, підбиття підсумків, зв'язок уроку з попереднім, і як він здійснюється).

– Зміст уроку (відповідність змісту уроку програмі; зв'язок навчального матеріалу із сучасністю, світоглядним досвідом учнів. Використання дидактичних матеріалів і обладнання кабінету для забезпечення цілеспрямованого сприймання учнями нової інформації).

Методи, прийоми, форми діяльності на уроці; відповідність їх змісту, типу, меті, завданням, структурі уроку та віковим особливостям учнів; індивідуальна, групова, фронтальна форми діяльності учнів. Дидактичні принципи, що здійснюються на уроці: системності, свідомості засвоєння знань, активності, глибини і міцності освоєння матеріалу, наочності навчання, доступності і здійснення диференціації навчання на уроці, зв'язку навчально-пізнавальної діяльності з життям. Взаємозв'язок репродуктивної і творчої діяльності учнів. Застосування методів проблемного навчання. Розвиток на уроці спостережливості, логічного мислення. Використання прийомів порівняння, зіставлення, узагальнення і систематизації. Види та місце самостійної, творчої роботи учнів на уроці. Домашнє завдання, його обсяг, способи повідомлення. Індивідуалізація та диференціація домашнього завдання.

– Психологічний аналіз навчально-пізнавальної діяльності на уроці:

- психологічний клімат уроку (позитивний емоційний настрій учителя, учнів, хвилювання, нервовість; чим досягається психологічний клімат на уроці; темп уроку; емоційний потенціал уроку);

- особиста діяльність учителя (вміння володіти класом, організовувати його до роботи, підвищувати активність, інтерес, увагу, тримати дисципліну, захопленість, ступінь авторитарності, контакт з класом, стиль і тон у роботі, педагогічний такт, зовнішній вигляд, культура мовлення, постава, міміка, жести, інтелігентність, тактовність, авторитет серед учнів, вступне слово вчителя, яке готує учнів до сприйняття матеріалу, що вивчатиметься; подача запропонованого мистецького матеріалу; вміння високопрофесійно аналізувати твір мистецтва, моделювати інтегрований урок, використовувати доцільні технології);

- діяльність учнів (залучення учнів до активної мистецької діяльності, їх зацікавленість. Поведінка учнів на уроці. Порушення дисципліни, чим вони викликані. Ставлення вчителя та учнів до порушників. Ставлення учнів до вчителя. Прояви пізнавальної самостійності учнів. Втома учнів).

- Дотримання гігієнічних вимог на уроці (стан робочих місць, освітлення, температура повітря, провітрювання, чистота, охорона дитячого голосу).

- Результати уроку. Висновки та пропозиції (ступінь досягнення мети уроку, поставлених завдань; виконання плану уроку; обсяг і якість знань учнів: свідомість, глибина, міцність; виховне, освітнє, розвиваюче значення уроку; недоліки уроку, поради щодо його удосконалення).

5.10. Загальна схема аналізу заняття мистецького гуртка

Відвідуючи заняття гуртка, що проводить учитель або студенти, практикант повинен занотовувати свої спостереження і висновки в робочому зошиті-щоденнику, користуючись такою схемою.

Дата _____
Назва гуртка _____
Тема заняття _____
Мета заняття _____
Зміст заняття _____

1. Види музичного та образотворчого мистецтва.
2. Репертуар, види образотворчої діяльності та їх виховна спрямованість.
3. Інтерес дітей до заняття, до репертуару.
4. Індивідуальні особливості дітей та їх здібності до інтеграції музичного та образотворчого мистецтва.
5. Ефективність творчих завдань.
6. Методи, прийоми, які використовує учитель (студент) у роботі над виконанням інтегративного творчого завдання з мистецтва.
7. Прийоми активізації інтересу учнів до творів, що вивчаються (використання міжпредметних зв'язків, цікавих бесід, музичних та художніх ілюстрацій тощо).
8. Індивідуальний підхід учителя до дітей.
9. Досягнення вчителем поставленої мети.
10. Емоційна атмосфера заняття.
11. Педагогічні здібності учителя.
12. Можливі недоліки учителя (студента) під час гурткової роботи. Шляхи їх подолання.
13. Навчально-виховна цінність заняття, рівень естетичного задоволення учнів від заняття, перспектива колективної творчої роботи.

РОЗДІЛ VI. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ МУЗИЧНО-ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ У ШКОЛІ

6.1. Вимоги до підготовки та проведення музично-виховного заходу

Зміст музично-виховної роботи практикантів узгоджується з планом музично-виховної роботи учителя музики та класовода. Виховні заходи, в яких студент братиме участь і які проводитиме самостійно, занотовуються у календарному плані виховної роботи в класі, до якого прикріплено практиканта.

Аналіз досвіду роботи кращих учителів музики дозволяє сформулювати ряд методичних рекомендацій, дотримання яких полегшить студентам готувати музично-виховні заходи під час проходження педагогічної практики та у подальшій професійній діяльності:

- головна дійова особа музично-виховного заходу – музика, тому в умовах свята повинна складатися педагогічна ситуація, яка сприяє тому, щоб захопити музикою всіх, допомогти дітям гостріше відчувати силу і глибину емоційного впливу музики;
- необхідно виділити мету, провідну ланку свята, за допомогою якої розв’язуються інші завдання;
- визначити тему і зміст виховного заходу у зв’язку з його завданнями і умовами реалізації;
- для кожного етапу виховного заходу повинні бути підібрані раціональні методи, прийоми і засоби реалізації;
- необхідна умова проведення музично-виховного заходу – якісно підібраний музичний матеріал, барвистість оформлення,

високий заряд емоцій, гнучкість, творчий підхід, відсутність шаблону;

- при підготовці заходу необхідно добиватись максимальної організаційної чіткості;

- на етапі планування детально визначити напрями діяльності, розподілити обов'язки між учасниками, визначивши не лише те, що повинно бути зроблено, але й як це повинно бути зроблено;

- оскільки свято музики – своєрідна вистава, необхідний і відповідний сценарій;

- необхідно враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів, рівень їхньої підготовки, музичні здібності, смаки;

- теми свята можуть бути найрізноманітніші: дати календаря, події музичного життя, музичні жанри чи інструменти, теми з шкільної програми;

- необхідно широко використовувати міжпредметні зв'язки, інші види мистецтва;

- чітко визначати завдання для кожного учасника заходу, відвівши функцію, яка найбільше відповідає можливостям і бажанням;

- не нав'язувати доручень;

- учитель не повинен випускати зі своїх рук управління заходом до повного його завершення;

- розподілити відповідальність для кожного учасника;

- проводити інструктаж учасників, репетиційну роботу;

- під час проведення музично-виховного заходу учитель не повинен сковувати дітей своєю присутністю;

- важливе значення слід надавати цілісності свята музики, взаємозв'язку всіх його елементів;

- свято повинно проходити активно – це і захоплюючі бесіди про музику, і слухання, і безпосередня участь школярів у виконавстві, і знайомство з матеріалом, який приготували до свята самі учні – альбоми малюнків на теми свята, ілюстрації, фотографії, власна творчість;

- на завершальному етапі музично-виховного заходу підводять підсумки.

6.2. Схема аналізу музично-виховного заходу

Дата _____

Клас _____

Вид заходу _____

Тема заходу _____

Мета заходу _____

1. Виділення конкретної виховної мети музично-виховного заходу, зв'язок її із загальною метою виховання школярів.

2. Відповідність теми та мети заходу віковим особливостям та інтересам учнів.

3. Зміст виховного заходу, його пізнавальна новизна.

4. Обладнання та наочність, доцільність їх використання.

5. Організація проведення музично-виховного заходу, чіткість, тривалість, своєчасність початку.

6. Участь учнів у проведенні заходу, їх активність, самостійність, ініціативність у підготовці і проведенні заходу, розподіл доручень. Зацікавленість, дисципліна учнів під час проведення заходу, емоційність сприймання матеріалу.

7. Роль студента-практиканта в активізації учнів під час розробки з учнями сценарію, проведенні репетицій.

8. Чи всі учні були задіяні у заході?

9. Організаційні здібності студента, його педагогічний такт.

10. Які якості, вміння і навички продемонстрував студент-практикант під час проведення заходу?

11. В якій мірі досягнута мета заходу? Яка його виховна, пізнавальна цінність? Оцінка педагогічних прийомів, які використані під час проведення виховного заходу.

12. Оцінка учнями даного заходу.

13. Загальна оцінка результативності проведеного заходу і побажання щодо удосконалення методів виховного впливу студента на учнів.

14. Власна думка студента про даний захід.

6.3. Рекомендована література до проведення музично-виховних заходів

1. Бабій В. І. Творчість учнів у позакласному музикуванні. *Початкова школа*. 1987. №3. С. 6-10.
2. Бандура С. І. Криниця вічної краси: (Свято пісні). *Розкажіть онуку*. 2002. №11-12. С.46-47.
3. Бахонько Н. Віковічні джерела: (Літературно-музична композиція до дня народження Миколи Лисенка). *Мистецтво та освіта*. 2003. №1. С. 13-16.
4. Бугрим М. Її величність – солов'їна пісня: (Розробка). *Шкільний світ*. 2006. №12 (березень). С. 16-17.
5. Гуз Н. Шануй батька свого і матір свою... (Музично-літературний сценарій). *Мистецтво та освіта*. 2007. №1. С. 41-43.
6. Дербо В. Тарас Шевченко і музика: (Літературно-музична композиція). *Початкова школа*. 2004. №5. С. 59-61.
7. Кондратенко Л. Природа у творчості великих композиторів: (Музична вітальня). *Все для вчителя*. 2006. №11-12 (червень). С. 71-72.
8. Кулик Л. Українська пісня – духовний скарб народу: (Позаурочний захід). *Все для вчителя*. 2006. №11-12 (червень). С. 69-70.
9. Ласкій І. У гості до Баха: (Сценарій музично-театральної композиції). *Мистецтво та освіта*. 2005. №1. С. 38-40.
10. Лемешенко Н. В. Чарівний світ української пісні: (Вікторина). *Позакласний час*. 2004. №1-2. С. 58-59.
11. Лемешко Н. В. Пісня та народні музичні інструменти в житті українського народу: (Літературно-музичне свято). *Позакласний час*. 2003. №5 (березень). Додаток. С. 26-32.
12. Макарова О. Свято української пісні: (Розробка). *Шкільний світ*. 2006. №23-24 (червень). С. 42-43.
13. Мінасян Н. Дитячі роки українських композиторів: (Матеріали до години спілкування, 5 клас). *Інтегровані уроки з*

предметів естетичного циклу. Київ: ВД «Шкільний світ», 2006. С.118-127. (Серія: Б-ка «Шкільного світу»).

14. Мінасян Н. Подорож по «Дитячому альбому» Чайковського: (Естетична година спілкування, 5 клас). *Інтегровані уроки з предметів естетичного циклу*. Київ: ВД «Шкільний світ», 2006. С. 103-107. (Серія: Б-ка «Шкільного світу»).

15. Миколіук Н. С. Українські народні пісні: (Розробка позакласного заходу). *Все для вчителя*. 2004. №34-35. С. 5-7.

16. Музика в школі: Розробки уроків та позакласних заходів. *Шкільний світ*. 2006. №29-31 (серпень). Спецвипуск.

17. Музична грамота: (Ребуси, чайнворди «У світі музики»). *Позакласний час*. 1999. №17-18. С. 76-77.

18. Музичні ігри: (Матеріал на допомогу вчителю музики). *Все для вчителя*. 2005. №13-14. С. 71-72.

19. Нестерович Б. І. Творчий підхід до використання дитячих музичних інструментів у позакласній виховній роботі з молодшими школярами. *Світ виховання*. № 2. 2007. С. 16-20.

20. Петрушева Н. Шевченко і музика: (Розробка позакласного заходу). *Все для вчителя*. 2005. №13-14. С. 63-64.

21. Полум'яною мовою танцю: (Сценарій свята). *Все для вчителя*. 2000. №8. С. 42-43.

22. Радченко Н.М. Лийся дзвінко, українська пісню: (Виховна година). *Позакласний час*. 2006. №17-18. С. 54-55.

23. Свято української пісні «Пісня мого села». *Сценарії виховних заходів*. Київ, 1999. С. 37-38.

24. Фурсенко Т. З досвіду організації музичного дозвілля підлітків. *Мистецтво та освіта*. 2002. №1. С. 13-15.

25. Швець С. О. Народна пісня: (Позакласний захід). *Позакласний час*. 2006. №17-18. С. 112-114.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ОРІЄНТОВНА СХЕМА СКЛАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ МУЗИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНЯ

Загальні відомості про учня:

Прізвище, ім'я, по батькові. Вік. Умови життя і побуту в сім'ї. З'ясування тих сторін сімейного виховання і побуту, які пояснюють особливості учня. Фактори біографії учня, які вплинули на його розвиток.

Спрямованість особистості учня на музичне мистецтво:

Музичні інтереси, захоплення учня, батьків, рідних. Виявлення і задоволення цих інтересів, їх глибина і стійкість. Ставлення учня до музики класичної, народної, естрадної, хорової, вокальної, інструментальної. Надання переваги музиці веселій, сумній, бадьорій тощо. Відвідування учнем театрів, концертних залів, філармонії.

Ставлення учня до уроку музики:

Чи любить учень урок музики; його ставлення до різних видів музичної діяльності на уроці (що для нього цікавіше на уроці: слухання музики, спів, розповідь учителя про композитора, музичні ігри, вікторини, творчі завдання, розучування пісень, аналіз музичних творів, гра на елементарних музичних інструментах). Ставлення до успіхів і невдач у навчанні музиці. Характеристика музичних знань учня: глибина, міцність, наявність прогалин у знаннях і причини цього.

Взаємини учня і класного колективу:

Місце і роль учня в класі. Ставлення учня до успіху і невдач колективу, єдність з колективом чи відірваність від нього. Ставлення до критики з боку товаришів. Чесність, правдивість, відвертість, допомога у стосунках з учнями класу. Ставлення колективу до учня.

Вольові якості учня:

Активність, ініціативність учня. Наполегливість у досягненні мети. Ставлення до невдач. Як часто звертається по допомогу до вчителя, учнів класу. Дисциплінованість на уроці.

Емоційність характеру:

Сила і глибина музичних переживань, стійкість почуттів. Який настрій переважає?

Характеристика музично-пізнавальної діяльності учня, його музичних здібностей:

Особливості музичної уваги учня. Спостережливість. Особливості музичної пам'яті. Точність відтворення. Особливості музичного мислення. Як учень розуміє матеріал, що вивчається на уроці? Чи самостійний у своїх роздумах і висновках? Чи вміє аналізувати й узагальнювати матеріал? Культура мовлення. Лексично-мовний запас. Особливості творчої діяльності. Розвиненість музичного слуху, ритмічного відчуття. Рівень музичних знань, умінь та навичок, уміння користуватися набутими знаннями для виконання музично-навчальних завдань. Яких композиторів знає учень? Які музичні твори може назвати? Здатність учня уважно слухати музичний твір, вміння його аналізувати, розвиток образного мислення. Знання учнем засобів музичної виразності, нотної грамоти, вміння використовувати ці знання під час співу, слухання музики. Відвідування музичного гуртка, музичної школи. Участь у музично-виховних заходах класу, школи.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА СКЛАДАННЯ МУЗИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ

Склад класу:

Вік учнів, співвідношення хлопчиків і дівчаток. Працездатність та успішність учнів в цілому та, зокрема на уроках музики. Чи є в класі актив, його вплив на учнів класу. Чи є угруповання за інтересами? Як учні ставляться один до одного? Як вони ставляться до справ класу? Чи дружать хлопчики і дівчатка? Чи допомагають один одному?

Спрямованість класного колективу на музичне мистецтво:

Музичні інтереси, захоплення учнів класу. Ставлення учнів класу до музики класичної, народної, естрадної, хорової, вокальної, інструментальної. Надання переваги музиці веселій, сумній, бадьорій тощо. Відвідування учнями класу театрів, концертних залів, філармонії.

Ставлення учнів класу до уроку музики:

Чи люблять учні класу урок музики, їхнє ставлення до різних видів музичної діяльності на уроці (що для них цікавіше на уроці: слухання музики, спів, розповідь учителя про композитора, музичний твір, музичні ігри, вікторини, творчі завдання, розучування пісень, аналіз музичних творів, гра на елементарних музичних інструментах?).

Характеристика музичної діяльності та музичних здібностей учнів класу:

Надання переваги видам музичної діяльності (слухання музики, спів, вивчення музичної грамоти, гра на елементарних музичних інструментах, виконання музично-ритмічних рухів, виконання творчих завдань). Особливості уваги в класі. Як учні класу розуміють і запам'ятовують матеріал, що вивчається на уроці? Особливості творчої діяльності учнів класу. Що в учнів класу більше розвинено: мелодичний, гармонічний, ритмічний, ладовий слух? Рівень музичних знань учнів класу. Розвиненість музичних умінь та навичок учнів класу. Кількість дітей, що відвідують музичні гуртки, музичні школи. Участь учнів класу в музично-виховних заходах.

СХЕМА ПОУРОЧНОГО ПЛАНУ (З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА)

Тема семестру:

Тема уроку:

Мета уроку:

- *навчальна* (розширити уявлення учнів про жанри музики; формувати уявлення про поліфонічну музику; вчити учнів співвідносити живописні образи з музичними; ознайомити з новою піснею; вивчити перший куплет пісні; ознайомити з новим поняттям музичної грамоти – синкопою; засвоїти поняття «інтонація», узагальнити знання про будову музики);
- *розвивальна* (розвивати навички активного сприймання музичного твору; розвивати ладове (ритмічне, темброве, поліфонічне) відчуття; розвивати музичну пам'ять і спостережливість; розвивати образне мислення; розвивати інтелектуальну гнучкість тощо);
- *виховна* (виховувати інтерес, любов до музики; виховувати повагу до народних звичаїв; виховувати естетичні смаки).

Тип уроку:

- а) подача нового матеріалу (урок введення в тему);
- б) систематизація знань, умінь, навичок (урок заглиблення в тему);
- в) узагальнення знань (урок узагальнення теми);
- г) комбінований урок.

Методи, використані на уроці: словесні, наочно-слухові, аналізу і порівняння, стимулювання, узагальнення і повторення тощо.

Наочно-дидактичні засоби: літературний, нотний текст пісні, плакати, портрети композиторів, малюнки, репродукції картин, тощо.

План уроку (організаційний момент; розспівування класу; розучування або продовження вивчення пісні; музично-ритмічні рухи; слухання музики; підсумки уроку; домашнє завдання, музичне прощання).

Хід уроку

Список використаної літератури

ПРИКЛАДИ ПЛАНІВ-КОНСПЕКТІВ УРОКІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

КОНСПЕКТ УРОКУ МУЗИКИ (II клас, II семестр)

Тема семестру: *Куди ведуть нас пісня, танець, марш?*

Тема уроку: *В яку музичну країну може привести танець?*

Мета уроку:

На прикладі слухання Вальсу з балету С.Прокоф'єва «Попелюшка» сприяти засвоєнню типових виразних засобів та інтонаційних комплексів танцю як провідника у світ музичної образності; розучити українську народну пісню «Щебетала пташечка».

Розвивати в учнів музичний слух, ритмічне почуття, навички активного сприймання музичного твору, вокальні навички.

Виховувати в учнів любов до української народної музики, потребу сприймати та виконувати високохудожні музичні твори.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

Методи, що використані на уроці: бесіда, розповідь, наочно-слуховий, порівняння, аналізу, узагальнення.

Наочно-дидактичні засоби: таблиці з прикладами поспівок, нотний запис мелодії пісні «Щебетала пташечка», портрет композитора С.Прокоф'єва, літературний текст казки «Попелюшка» з ілюстраціями, музичний центр, наочний матеріал: музичні ребуси, елементарні музичні інструменти: трикутник.

План уроку

1. Музичне вітання, організаційний момент – 3 хв.
2. Розспівування – поспівка «Різні голоси», повторення вивченої раніше пісні К. Мяскова «Зимонька» – 7 хв.
3. Розучування пісні (українська народна пісня «Щебетала пташечка») – 12 хв.
4. Виконання музично-ритмічних рухів – 3 хв.
5. Слухання музики (Вальс з балету С. Прокоф'єва «Попелюшка») – 15 хв.
6. Підсумки уроку – 3 хв.
7. Домашнє завдання – 1 хв.

Хід уроку

Діти заходять до кабінету музики під звучання «Маршу тореадора» з опери Ж.Бізе «Кармен», з яким вони знайомилися на минулому уроці.

Музичне привітання.

Учитель: Я впевнена, що всі ви впізнали музику, яка щойно звучала.

Учні: Це звучав Марш тореадора.

Учитель: Вірно. А чому ми називаємо цю музику «маршем», а не «піснею»?

Учні: Тому, що музика ритмічна, чітка, бадьора, зручна для маршування.

Учитель: Так, молодці. А хто пригадає, куди привів нас цей марш? В яку музичну країну?

Учні: Цей марш привів нас в оперу, яка називається «Кармен».

Учитель: Молодці, ви були дуже уважні. Діти, я зіграю вам мелодію знайомої поспівки, а ви подумайте, в яку музичну країну могла б привести нас ця музика? (Виконується мелодія поспівки «Різні голоси»).

Учні: Ця музика могла б привести в оперу, бо вона наспівна, її зручно співати.

Учитель: Правильно, діти. А зараз сіли всі рівненько, руки поклали на коліна. Проспіваємо нашу поспівку дуже тихо. Настроїлись на першому звуці. Почали... (Співають). А зараз намагайтеся чітко вимовляти слова поспівки пошепки, по руці. (Слідкую за чіткою дикцією учнів). Далі співаємо по рядках, розподіливши ролі. (Слідкую, щоб діти не кричали, співали з виразною інтонацією).

А зараз пригадаємо з вами вивчену раніше пісню «Зимонька». Намагайтеся співати її радісно, слухайте один одного. Далі 1 куплет співають дівчатка, другий – хлопчики. Перший ряд – «виконавці», другий ряд – акомпанують на елементарних музичних інструментах, третій ряд – «критики».

Діти, а зараз будьте дуже уважні. Я зіграю вам мелодію. Подумайте, до якої країни могла б привести ця музика і чому? (Граю мелодію пісні «Щебетала пташечка»).

Учні: Ця музика могла б привести до опери, бо вона наспівна, протяжна.

Учитель: Вірно, діти. А який характер цієї мелодії?

Учні: Мелодія спокійна, сумна, опечалена.

Учитель: Діти, якби це була пісня, про що вона?

Учні: Про похмуру погоду, про когось, хто сумує.

Учитель: Так, діти. Зараз я виконаю вам цю пісню, ви уважно послухайте і скажіть, про кого вона, і чому вона така сумна? (Виконую пісню «Щебетала пташечка»).

Учні: Ця пісня тому і сумна, що вона про пташку, яка пережила холодну, довгу зиму і сподівається, мріє про скоріший прихід весни.

Учитель: Молодці, діти, ви були дуже уважні. А хто почув, в першому чи в другому куплеті пташка звертається до весни?

Учні: В другому куплеті.

Учитель: Так, дійсно. (Зачитую слова другого куплету). А зараз послухайте ще раз 1 куплет і скажіть, з кількох фраз складається куплет. (Виконую).

Учні: Куплет складається з двох фраз.

Учитель: Вірно. Послухайте першу фразу (граю однією рукою мелодію і співаю першу фразу пісні). Діти, як рухається мелодія на початку фрази - вгору чи вниз?

Учні: Мелодія рухається спочатку вгору, а потім вниз, потім знову вгору.

Учитель: (Співаю і показую рукою напрям мелодії першої фрази: «Щебетала пташечка, під віконечком»). Далі настроюю дітей на першому звуці мелодії і вчимо по фразах перший куплет пісні.

Діти, подивіться, мелодія цієї пісні написана на плакаті, хто назве нам ноти першої фрази? (Діти називають ноти). А які тривалості нот зустрічаються в цій фразі?

Учні: Восьмі, четвертні.

Учитель: Давайте проплескаємо ритмічний малюнок першої фрази, називаючи слова. (Діти виконують). А яке слово найголовніше в першій фразі?

Учні: В першій фразі найголовніше слово «пташечка».

Учитель: Тож давайте виділимо його м'яким наголосом. (Промовляємо з дітьми). А тепер давайте так само виразно проспівуємо. Тільки не забудьте м'яко і тихо проспівати закінчення фрази. (Аналогічно вчимо другу фразу). Звертаю увагу на те, щоб діти протягували голосні звуки, округлювали їх, чітко й твердо вимовляли приголосні звуки, м'яко закінчували фрази, чисто інтонували. Пісня не складна, тому на уроці вчимо обидва куплети).

Виконання музично-ритмічних рухів

Учитель: Діти, а зараз ви послухаєте невідому вам ще музику. Але будьте дуже уважні. Сама музика підкаже вам, куди, до якої країни ви зможете з нею потрапити. Під час звучання музики, щоб краще її відчувати, я дозволяю вам ніби її «про диригувати» – вільним, природним рухом рук показати характер метричної пульсації, динамічні наростання. (Слухання Вальсу з балету «Попелюшка» С.Прокоф'єва у фортепіанному звучанні).

Учні: Музика плавна, танцювальна, граціозна, ніби хтось під неї танцює. Така музика може привести до балету, оскільки в балеті дія відбувається за допомогою танцю.

Учитель: Так, молодці. Можливо ви відчули, що це за танець?

Учні: Це вальс. Музика ніби кружляє.

Учитель: Діти, а хто з казкових героїв дуже мріяв потрапити на бал і там потанцювати?

Учні: Попелюшка.

Учитель: Так, дійсно. Ви пам'ятаєте, хто допоміг їй в цьому?

Учні: Добра фея. Вона подарувала їй красиву сукню, черевички і допомогла потрапити на бал.

Учитель: Діти, як ви гадаєте, які почуття охопили Попелюшку, коли вона вперше в житті потрапила на бал?

Учні: Їй було радісно, і в той же час тривожно, вона хвилювалася, бо ніколи ще в житті не була на такому святі.

Учитель: (зчитую фрагмент казки «Попелюшка», де описуються події на балу). Діти, а зараз закрийте очі, уявіть собі палац короля, весь сяючий від музики, вогнів, уявіть собі велику кількість людей, вдягнених в красивий одяг і прекрасну дівчинку Попелюшку, яка під звуки вальсу починає танцювати. Це була її довгоочікувана мрія. Мені б хотілося, щоб ви проникнулися тими почуттями, які передасть вам музика вальсу. (Слухання).

Учні: Коли я слухав музику, мені було і радісно, і тривожно за Попелюшку. Музика ніби і радісна, і в той же час схвильована. Але музика добра, світла, вона передає ті почуття, які відчувала Попелюшка: радість, захоплення, схвильованість, невпевненість.

Учитель: Цей прекрасний вальс входить до балету С. Прокоф'єва «Попелюшка». Діти, а зараз ви отримаєте трикутнички, а кому не вистачить, то за допомогою рухів передайте пульс вальсу, рухи до кульмінації і спади, і подумайте, який оркестр, і які саме інструменти виконують цей вальс? (Повторне слухання).

Далі проводимо гру «Луна», «Естафета», відгадування ребусів

Підсумки:

Учитель: Тож, діти, в яку музичну країну може привести нас танець?

Учні: Танець може привести в балет, оскільки в балеті зміст передається за допомогою танцю.

Учитель: Який танець і в який балет нас сьогодні привів на уроці?

Учні: Танець вальс привів нас в балет С. Прокоф'єва «Попелюшка».

Домашнє завдання

Учитель: Ви сьогодні гарно попрацювали. Вдома заспівайте батькам пісню «Щебетала пташечка» і намалуйте бал, де танцювала Попелюшка. (Учитель оцінює діяльність учнів на уроці).

Учитель: Урок завершено. До побачення.

Учні: До побачення.

Список використаної літератури

1. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: навч. посібник. Київ: Либідь, 2001. 272 с.

2. Ростовський О. Методика викладання музики в початковій школі. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. 216 с.

3. Ростовський О. Педагогіка музичного сприймання. Київ: ІЗМН, 1997. 248 с.

4. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.

КОНСПЕКТ УРОКУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

(II клас, I семестр)

Тема семестру: *Про що говорить музика.*

Тема уроку: *Осінь в музиці.*

Мета уроку:

Розширити уявлення учнів про те, що музика може зображувати картини природи; закріпити знання про те, що в музиці можуть передаватися почуття й настрої людини; закріпити поняття про сильні і слабкі долі в музиці; закріпити знання про те, що музика пісні має відповідати змісту літературного тексту.

Розвивати в учнів музичний слух, ритмічне почуття, навички активного сприймання музичного твору, вокальні навички; розвивати відчуття сильної долі такту.

Виховувати любов і бережливе ставлення до природи, естетичний смак.

Тип уроку: комбінований.

Методи, що використані на уроці: бесіда, розповідь, наочно-слуховий, порівняння, аналізу, узагальнення.

Наочно-дидактичні засоби: таблиці з прикладами поспівок, нотний запис мелодії пісні «Шпачок прощається», літературний текст нової пісні, репродукції картин на осінню тематику, кольорові картки із зображенням сонечка і дощика, портрет композитора В. Косенка.

План уроку

1. Музичне вітання, організаційний момент – 3 хв.
2. Слухання музики. (П'єса В.Косенка «Дощик») – 12 хв.
3. Виконання музично-ритмічних рухів – 3 хв.
4. Розспівування – 7 хв.
5. Розучування пісні «Шпачок прощається» (муз. Т. Попатенко, сл. М. Івенсен) – 15 хв.
6. Підсумки уроку – 3 хв.
7. Домашнє завдання – 1 хв.
8. Музичне прощання – 1 хв.

Хід уроку

Діти входять до класу під звучання музики (пісня З. Левіної «Що нам осінь принесе?»).

Учитель: Стали рівненько, підготувалися до уроку. Сьогодні ми привітаємося музичною мовою: («Ми не можемо й дня без пісень, добрий день, другий «А»).

Учні: Добрий день.

Учитель: Сідайте. Діти, сьогодні на уроці ми дізнаємось, як музика може зображати природу, послухаємо дуже гарну музику і спробуємо побачити її. Надворі осінь. Чи помітив хто-небудь із вас, як гарно навкруги? Діти, подивіться у віконце й розкажіть, як чарівниця-природа намалювала осінню картину.

Учні: Уже не так тепло, як було влітку, сонечко вже не таке яскраве, листочки починають жовтіти... Дні стають короткими.

Учитель: Правильно, діти, ви дуже спостережливі. А як, на вашу думку, осінь увесь час однакова чи вона змінюється?

Учні: Ні, вона неоднакова. Зараз ще тепло, сонячно, а скоро почнуться дощі, стане холодніше, пташки почнуть відлітати в теплі краї.

Учитель: (вивішую на дощі репродукції картин: «Золота осінь» І. Левітана,) Діти, подивіться, яка осінь зображена на цих картинах?

Учні: Сонячна, золота і похмура, дощова.

Учитель: А як, на вашу думку, чи може музика намалювати нам картини осені? Усі згодні, що може? Правильно, адже музика може зобразити різні картини природи. А якою буде музика, що змальовує осінь? Нам сумно чи весело восени?

Учні: Трошки сумно, бо закінчилося літо, але й весело, тому що скоро зима, Новий рік.

Учитель: Так, діти, восени буває і сумно, і радісно. А чи помічали ви, яка гарна рання осінь: дерева одягнені в різнокольорові листочки. А повітря! Воно не таке прозоре, як влітку. І як ми завжди дивуємося, коли раптом бачимо й чуємо чарівні крапельки дощику! Діти, давайте послухаємо музику і спробуємо визначити, яку осінь в ній зображено.

Звучить «Дощик» В.Косенка.

Учні: Музика зображує осінній дощик. Але осінь тут не пізня, тому що небо ще не дуже похмуре, а дощик не такий холодний і заливний.

Учитель: Правильно, діти. Ця п'єса називається «Дощик». Написав її композитор В. Косенко (демонструю портрет композитора). А як у музиці зображено крапельки дощику?

Учні: Короткими, уривчастими звуками.

Учитель: Чуєте, який дощик легкий, граціозний. Він нібито... що робить? (Граю першу фразу п'єси).

Учні: Танцює! А потім він закінчився, і з'явилося сонечко. Але ненадовго, дощик знову затанцював.

Учитель: Усі почули, коли дощик вирішив трошки відпочити?.. А сонечко також стрибає, як крапельки дощику?

Учні: Ні, воно спокійне, привітне. Воно ніби співає пісеньку.

Учитель: Так, ось таку. Я заграю, а ви підспівуйте (граю середню частину). Яка це музика?

Учні: Це музика лагідна, красива.

Учитель: Хто хоче ще раз її почути?.. У кожного є дві картки: сонечко і хмарка. Я заграю, а ви уважно слухайте й показуйте картки. (Повторне слухання). Молодці, усі почули. Ви, напевне, бажаєте, щоб сонечко подовше світило й не поспішало сховатися від нас?.. Тоді давайте його попросимо музичною мовою – може, воно нас почує? А проспівасмо ми йому таку пісеньку. Послухайте її і скажіть, як треба співати цю пісеньку? (Виконую поспівку «Сонечко, прикрашайся і від нас не ховайся»).

Учні: Треба виконувати цю пісеньку красиво, ласкаво.

Учитель: Правильно, адже це прохання. Послухайте ще раз і подумки разом зі мною наспівуйте (виконую повторно). Підготуйтеся до співів, сідайте рівненько. Послухайте перший звук: «со» (діти повторюють). Ви співаєте надто гучно. А щоб пісенька прозвучала як ласкаве прохання, треба проспівати тихіше й лагідніше, інакше сонечко надовго заховається від нас.

Виконання музично-ритмічних рухів.

Одночасно покажемо, як у такт музиці дерева гойдають гілочками. Адже вони це роблять на сильні долі, чи не так? (Відпрацьовуємо наспівне звучання, зміцнюємо слухове відчуття сильної долі такту).

А тепер, діти, я хочу запропонувати вам дуже гарну пісню, також про осінь. Ось уже багато років її співають діти, і не було жодної людини, кому б вона не сподобалася. Називається ця пісня «Шпачок прощається». Як, на вашу думку, діти, шпачок прощається з нами ранньої чи пізньої осені?

Учні: Пізньої.

Учитель: А якою має бути ця музика?

Учні: Сумною, спокійною – адже шпачок прощається з нами до весни.

Учитель: Правильно. Послухайте цю пісню і спробуйте відчутти її настрій; покажіть картку, яка до неї підходить (виконую пісню). Яка ж це музика?

Учні: Ця музика нешвидка, сумна.

Учитель: Ще яка? Вам шкода шпачка?

Учні: Так, адже він мокне під дощем. Музика ще жалісна, добра.

Учитель: Діти, а в пісні є такі слова: «А шпачок на гілочці пісеньку завів». Як, на вашу думку, про що це він співав?

Учні: Він співав про те, як гарно було влітку. Він прощався з нами, обіцяв повернутися весною.

Учитель: Хочете розучити цю пісню?

Учні: Так!

Учитель: Тоді я ще раз проспівую, а ви спробуйте мені підспівувати подумки (слова написано на плакаті). Уявіть собі, що ви «ансамбль скрипалів». Ви будете начебто грати на скрипках, а це дуже ніжний і красивий інструмент. Змінювати смичок будемо через однакові відрізки часу. Хто хоче бути «диригентом»? («Диригент» виходить, стає перед класом, виконується пісня).

Далі пісня розучується з учнями по фразах (1 куплет). Увага звертається на чистоту інтонації, настроюванні на першому звуці фрази, на виразність дикції, м'яке закінчення фраз.

Підсумки:

Учитель: Отже, сьогодні ми переконалися, що музика може зобразити осінній дощик... і сонечко. Дощик і сонечко ми побачили в якій музичній п'єсі?

Учні: «Дощик»» Ще ми проспівали сонечку пісеньку красиво й виразно, і воно не сховалося за хмаринки.

Учитель: Ми ознайомилися з новою піснею, яка називається...

Учні: «Шпачок прощається».

Учитель: Ви сьогодні уважно слухали музику, добре розповідали про неї, старалися правильно співати. Молодці!

Домашнє завдання: заспіваєте 1 куплет пісні «Шпачок прощається» вдома, хто захоче – зобразить на малюнку осінь. А коли ви будете гуляти на вулиці, подивіться на осіннє небо, на деревця, слухайте шум вітерця і спробуйте уявити собі музику природи... А тепер настав час прощатися. Тихенько встали. Співаю: («Жаль, закінчивсь урок»).

Учні: Співають: («Дякуємо всім»).

Учитель і учні: Співають: («Ми зустрінемося знов днів так через сім»).

Список використаної літератури

1. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: навч. посібник. Київ: Либідь, 2001. 272 с.
2. Ростовський О. Методика викладання музики в початковій школі. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. 216 с.
3. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.

**ПРИКЛАД ПЛАНУ-КОНСПЕКТУ
МУЗИЧНО-ВИХОВНОГО ЗАХОДУ
(4 клас)**

**Тема: «Сторінки історії славетної пісні, якій судилося стати
Гімном незалежної України»**

Мета: Розкрити історичні особливості виникнення пісні, якій судилося стати головною піснею України. Показати невичерпні художні особливості твору, що виник на слова Павла Чубинського і музику Михайла Вербицького. Довести, що головна пісня України увібрала в себе найкращі традиції і особливості українського піснетворення.

Завдання:

– познайомити із основними віхами популяризації пісні «Ще не вмерла України і слава, і воля», визнання її широкими верствами населення як народного твору, навчити слухати і сприймати головну пісню України;

– розкрити виховні та пізнавальні особливості твору, його історичне значення, сформувані почуття поваги і любові до пісні «Ще не вмерла України і слава, і воля»;

– розучити (вивчити) пісню «Ще не вмерла України і слава, і воля» з тими учасниками позакласного заходу, хто ще не знає її напам'ять.

Обладнання

1. Записи варіантів пісні «Ще не вмерла України...» у різному виконанні (лауреат державної премії ім. Т.Г. Шевченка хорова академічна капела хлопчиків і юнаків «Дударик» Львівського Будинку учителя, Державний академічний народний хор ім. Г.Верьовки, Закарпатський ансамбль пісні і танцю, Кубанський козачий народний хор).

2. Тризуб – малий Герб та державні прапори України: портрет Т.Г. Шевченка, обрамлений вишиваними рушниками.

3. Виставка плакатів українських гімнів різних часів і регіонів.

4. Звуковідтворювальна техніка.

5. Портрети Михайла Вербицького і Павла Чубинського (або слайди для проектування на екран).

6. Тематична виставка літератури.

Ведучі. Учні – хлопчик і дівчинка, одягнені в національне вбрання, учитель музичного мистецтва.

Хід (фрагменти) свята

Запрошення гостей. Звучать українські народні мелодії, або ті, що стали народними: Запорізький марш, «Ой з-за гори кам'яної...», «Гей там, на горі, Січ іде» та ін.

Фанфари «повідомляють»: «Слухайте всі!» З'являється шкільний фольклорний ансамбль і прямо у фойє виконує «Молитву» («Боже великий, єдиний, нам Україну храни» – муз. М. Лисенка, сл. О. Кониського). Потім ансамбль виконує українські народні пісні, створюючи емоційний настрій і своєрідний «фон» майбутнього свята; дівчатка ведуть хороводи, залучають гостей до активної співучасті.

Місце проведення свята – актові зала школи відповідно прикрашена урочисто: портрет Т.Г. Шевченка в обрамленні вишиваних рушників, на заднику – Тризуб, національний синьо-жовтий прапор у вигляді полотнища через всю сцену.

Привітання гостей

Ведуча учениця. Шановні гості і учасники нашого свята, ласкаво просимо до гостини, запрошуємо зачерпнути наснаги від пісні, що не вмирає і не тускнішає навіть під плином часу!

Ведучий учень. Сьогодні всім вам щастить стати співучасниками відродження витоків справді народної культури.

Ведучі разом. Запрошуємо до зали, свято починається!

Лунає запис пісні «Ще не вмерла України і слава, і воля» (Муз. Вербицького, сл. П.Чубинського) у виконанні лауреата державної премії ім. Т.Г.Шевченка академічної капели хлопчиків і юнаків «Дударик»).

Учитель. Для багатьох шанувальників фольклору нерозгадана таємниця: ну що відбувається із слухачами концертів, коли під час виконання українських народних пісень «Заповіт», «Реве та стогне Дніпр широкий» та «Ще не вмерла України і слава, і воля», що то за сила немов по команді підводить відвідувачів концертів із крісел, примушує завмирати у якомусь святому вшануванні, і повернутися до крісел тільки по завершенню співочого чародійства. Ще мить – і шквал оплесків!

Цей феномен впливу пісень, що давно стали народними, бентежить і хвилює кожне українське серце, турбує мистецтвознавців, педагогів, фольклористів, філософів і просто слухачів.

(Звучить могутній оркестровий вступ пісні у записі хору ім. Г.Верьовки, який поступово стихає, дозволяючи ведучій продовжити розповідь про долю пісні на фоні її виконання).

Учитель. Особливо нерозгаданою є таємниця впливу на слухачів пісні «Ще не вмерла України...», про яку багато літ поширювались вигадки, на яку навішувались ярлики націоналізму і яка офіційно повернулася в Україну влітку 1990 року у виконанні чоловічих українських хорів з Польщі «Журавлі», з Торонто (Канада) «Бурлака», лише потому увійшла до репертуару самодіяльних хорових колективів Києва і Львова, Івано-Франківська та інших великих міст України.

Ведучий учень. Так що ж хвилює слухачів? Мажорні закличні інтонації музики? А може, слова?

Ведуча учениця.

*Ще не вмерла України, і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.*

Учитель. Напевно, у пісні відбувся природний сплав тексту і музики, що значно посилило її емоційний вплив на слухача, піднісши значимість твору до рівня Гімну незалежної і суверенної України.

Ведучий учень. Як здавна кажуть в наших краях, на роду українців написано любити творчий спадок своїх предків, пісні, безмежні, як український степ, як Чумацький шлях, чарівні, як бузкова травнева ніч, і солов'їні, як материна колискова.

Ведуча учениця. Як у кожної людини власна особиста доля, так і будь-якій пісні уготована власна історія: одна пісня раз і навіки спалахує, а інша, мов метелик-одноденник, змахне крильцями, спломеніє і згасне. А є й такі пісні, навколо яких десятиліттями не стихають пристрасті.

До такої пісні і належить «Ще не вмерла України і слава, і воля», яку багато літ одні обожнювали, вважали Гімном України, хоча дійсно такого статусу пісня здобула лише з проголошенням незалежності й суверенності України як держави; інші ганьбили її як націоналістичний вибрик; а дехто докладав неймовірних зусиль, щоб заборонити, знищити.

Учитель. Існують різні редакції тексту цієї пісні.

(Текст пісні у сучасному написанні з'являється на лівому екрані, а на правому – одна з перших публікацій, а при наявності відповідного слайду – фотокопія рукописного варіанту, що поширювався в минулому столітті).

Ведучий учень. Народився Павло Платонович Чубинський біля Борисполя у 1893 році в родині небагатих дворян.

На екрані спалахує зображення П.П. Чубинського та стилізовані під давній шрифт цифри 1839-1884, що означають дати життя поета.

Учитель. Як свідчить відомий літературознавець Л. Білецький, пісню «Ще не вмерла Україна» П. Чубинський створив експромтом. Трапилось це 1862 року. Члени прогресивної групи «Громада» на квартирі П. Чубинського співали сербську хорову пісню, яка дуже сподобалась і схвилювала гостей і господаря. Саме тут 23-річний патріот Павло Чубинський, випускник юридичного факультету Петербурзького університету, написав текст пісні «Ще не вмерла Україна», яка враз впала в око царській охоронці, а ще через рік поет потрапляє на заслання до Архангельська, потім – до Сибіру.

Відкриємо завісу ще над однією таємницею: довгий час текст пісні «Ще не вмерла Україна» приписувався Тарасу Григоровичу Шевченку. Випадково і безпідставно? Зовсім ні. У галицькому журналі «Мета» в грудні 1863 року вперше опубліковано текст «Ще не вмерла Україна» без вказівки автора, але разом із творами Т.Г. Шевченка «Мені однаково...», «Заповіт», під якими стояв підпис «Шевченко».

От де ховається першопричина великої хвилі нагромаджень і непорозумінь, що супроводжували пісню «Ще не вмерла Україна» багато років.

Учитель. Музику до вірша П.Чубинського «Ще не вмерла Україна» створив Михайло Вербицький – відомий український композитор і диригент (на другому екрані спалахує портрет М.Вербицького і дати життя та творчості: 1815-1870 рр..)

Нотний автограф музики М. Вербицького на вірш П. Чубинського (спершу для супроводу на гітарі, потім в аранжировці для хору) зберігається у відділі рукописів бібліотеки ім. В.Стефаника АН України у Львові, на якому теж зафіксовано текст пісні, що підтверджує слова першоджерел.

Ведучий учень

А завзяття, щира праця, свого ще докаже.

Що ся воля в Україні піснь гучна розляже.

За Карпати відіб'ється, згомонить степами,

України слава стане поміж ворогами.

Ведуча учениця

*Душу, тіло ми положим
За свою свободу
І покажем, що ми, браття,
Козацького роду!*

Учитель. «Ще не вмерла Україна» народжувалась у супроводі на гітарі. Прослухайте, будь ласка, як звучить ця нев'януча мелодія в аранжуванні (перекладання) для бандури. (Слухання).

Саме як національний гімн пісню «Ще не вмерла Україна» визначили Іван Франко, Леся Українка, українські громади в різних куточках світу. Спочатку «Ще не вмерла Україна» існував як вірш, що виник у наддніпрянській Україні, а піснею-гімном став у Галичині, де вже були певні традиції створення патріотичних пісень. Пісня-гімн «Ще не вмерла Україна» вийшла за рамки української поезії, на початку 20 ст. її перекладали кількома іноземними мовами.

З 17 вересня 1991 року Українське радіо розпочинає свої передачі виконанням пісні-гімну «Ще не вмерла Україна», а 5 грудня 1991 року вона вперше прозвучала на засіданні Верховної Ради України, присвяченому підсумкам всеукраїнського референдуму та виборам Президента нашої держави, у виконанні ушлявленого хору імені Верьовки.

Ведучий учень. Президія Верховної Ради України 15 січня 1992 р. постановила:

1. Затвердити музичну редакцію Державного гімну України, автором музики якої є М. М. Вербицький.

2. Запровадити повсюдне виконання Державного гімну України, затвердженого цим Указом, з 16 січня 1992 р.

Проте тільки 6 березня 2003 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про Державний гімн України», запропонований Леонідом Кучмою, який був на той час президентом України. У той же час перша строфа гімну, згідно з пропозицією Президента, стала звучати «Ще не вмерла України і слава, і воля». Національний гімн на музику М. Вербицького отримав слова, які від нині затверджені Законом.

Ведуча учениця. Державний Гімн відіграє роль заклику до утвердження самостійності та суверенітету України, надихає український народ на збудову своєї держави. Цікаво, що український Гімн увійшов у книгу рекордів Гіннеса як найбільш заспіваний гімн впродовж короткого часу (протягом Революції Гідності). Лише за 2014 рік гімн України звучав набагато частіше, ніж за всі роки Незалежності. І у дуже різному виконанні, починаючи від маленьких діток до бійців, які беруть участь в АТО. Слова і музика пісні

надихали і досі надихають борців за рідну Україну. Гімн «Ще не вмерла України і слава і воля» не залишає людей байдужими, хвилює їхні душі, зачіпає за живе.

Учитель. В перерві чи по закінченні нашого свята кожен бажаючий одержить текст пісні «Ще не вмерла України і слава, і воля» з нотами, і зможе прилучитися до пісні, яка приречена на безсмертя, не тільки сам, а й познайомити своїх близьких і рідних. Між іншим, цей текст знадобиться вам, коли станемо розучувати пісню прямо в цій залі.

(Учитель пропонує розучити і виконати пісню «Ще не вмерла України і слава, і воля» всім разом, всіма присутніми у залі. Добровільні помічники розносять плакати на високих штативах по рядах для того, щоб усі могли читати слова пісні).

Виконання пісні.

Закриття свята.

Підведення підсумків проведеного заходу (аналіз досягнень, вдалих місць, недоліків і прорахунків; побажання гостей і учасників свята, відзначення кращих організаторів і виконавців).

(Використана література)

**ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ
(ВИД ПРАКТИКИ)
З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Кафедра мистецьких дисциплін

Звіт про проходження (вид практики) з музичного мистецтва
Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

ПІБ студента-практиканта _____
Курс _____
Група _____
Місце педпрактики: _____
Термін педпрактики: _____
Керівник педпрактики: _____

Звіт розширений до 10 сторінок.

У звіті слід висвітлити:

- місце та умови проходження практики;
- зміст практичної роботи студента та її стислий аналіз;
- знання, уміння, навички, придбані та вдосконалені під час практики;
- труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності;
- пропозиції щодо вдосконалення процесу практичної підготовки студентів.

**ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНИХ АРКУШІВ
ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ (ВИД ПРАКТИКИ)
З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

I. Оформлення титульної сторінки звітної документації

Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Звітна документація
про проходження (вказати вид) практики з музичного мистецтва

студента (вказати) курсу
група _____

спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ПІБ практиканта

Практика проходила у (назва ЗЗСО, у якому проходила практика)
з ____ по ____ 20__р.

Керівник практики від кафедри мистецьких дисциплін

ПІБ керівника

ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Тема: «Про що розповідає музика»
(1-Б клас ЗНЗ №2 м. Чернігова)

Розробив: студент 41 групи факультету
дошкільної, початкової освіти і мистецтва
Іванченко І.С.

Погоджено: учитель музичного мистецтва
Мартиненко Т. Л.

Оцінка: « _____ » _____
(підпис)

Методист: доктор пед. наук, професор,
Дорошенко Т.В. _____
(підпис)

Чернігів – 2020

Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Кафедра мистецьких дисциплін

**ПЛАН-КОНСПЕКТ
МУЗИЧНО-ВИХОВНОГО ЗАХОДУ**

Тема: *«Українська пісня – духовний скарб народу»*
(4-А клас ЗНЗ №2 м. Чернігова)

Розробила: студентка 51 групи
факультету
дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Андрієнко Н.В.

Узгоджено:
учитель музичного мистецтва
Мартиненко Т.Л.

Оцінка: «_____» _____
(підпис)

Методист: старший викладач
Коваленко О.І. _____
(підпис)

Чернігів – 2020

ХАРАКТЕРИСТИКА МУЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

учня 3-В класу ЗНЗ № 2 м. Чернігова

Янко Сергія Миколайовича

Склала: студентка 41 групи факультету
дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Велігорська Л.І.

Узгоджено: учитель музичного мистецтва
Мартиненко П.О.

Оцінка: « _____ » _____
(підпис)

Методист: старший викладач

Гончаренко П. І. _____
(підпис)

Чернігів – 2020

Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Кафедра мистецьких дисциплін

МУЗИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ

(2-Г клас ЗНЗ №2)

Склав: студент 46 групи факультету
дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Ярошенко А.В.

Узгоджено: учитель музичного мистецтва
Мартиненко Т.Л.

Оцінка: «_____» _____
(підпис)

Методист: старший викладач
Гончаренко П. І. _____
(підпис)

Чернігів – 2020

ОРІЄНТОВНА СХЕМА СКЛАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ МИСТЕЦЬКОГО РОЗВИТКУ УЧНЯ

Загальні відомості про учня:

Прізвище, ім'я, по батькові. Вік. Умови життя і побуту в сім'ї. З'ясування тих сторін сімейного виховання і побуту, які пояснюють особливості учня. Фактори біографії учня, які вплинули на його мистецький розвиток.

Спрямованість особистості учня на інтеграцію видів мистецтв:

Мистецькі інтереси, захоплення учня, батьків, рідних. Виявлення і задоволення цих інтересів, їх глибина і стійкість. Ставлення учня до музичного та образотворчого мистецтва, творів, біографій мистців. Надання переваги творам музичного та образотворчого мистецтва з певним змістом художніх образів. Відвідування учнем театрів, концертних залів, філармонії, галерей.

Ставлення учня до уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»:

Чи любить учень урок інтегрованого курсу «Мистецтво»; його ставлення до різних видів мистецької діяльності на уроці (що для нього цікавіше на уроці: сприймання, аналіз-інтерпретація та естетична оцінка творів мистецтва; практична художньо-творча діяльність учнів, самореалізація в царині мистецтва; естетична та культуролого-мистецтвознавча пропедевтика). Ставлення до успіхів і невдач у навчанні мистецтву. Характеристика мистецьких знань учня: глибина, міцність, наявність прогалин у знаннях і причини цього.

Взаємини учня і класного колективу:

Місце і роль учня в класі. Ставлення учня до успіху і невдач колективу, єдність з колективом чи відірваність від нього. Ставлення до критики з боку товаришів. Чесність, правдивість, відвертість, допомога у стосунках з учнями класу. Ставлення колективу до учня.

Вольові якості учня:

Активність, ініціативність учня. Наполегливість у досягненні мети. Ставлення до невдач. Як часто звертається по допомогу до вчителя, учнів класу. Дисциплінованість на уроці.

Емоційність характеру:

Сила і глибина переживань мистецьких образів, стійкість почуттів. Який настрій переважає?

Характеристика мистецької пізнавальної діяльності учня, його мистецьких здібностей:

Усвідомлення відображення в художніх образах закономірностей людського буття. Особливості уваги учня до розгортання образу твору. Спостережливість. Ціннісне ставлення особистості до себе та до інших людей, до світу природи та культури. Розуміння специфіки художньо-образної мови кожного з видів мистецтва як інтеграції елементів змісту на основі єдності універсальних художньо-естетичних понять («ритм», «контраст», «симетрія», «форма», «композиція», «динаміка» тощо). Особливості художнього мислення. Як учень розуміє матеріал, що вивчається на уроці? Чи самостійний у своїх роздумах і висновках? Чи вміє аналізувати й узагальнювати матеріал? Культура мовлення. Лексично-мовний запас. Особливості творчої діяльності. Розуміння спільності або спорідненості мистецьких понять, універсальності естетичних категорій. Рівень мистецьких знань, умінь та навичок, уміння користуватися набутими знаннями для виконання навчальних завдань. Яких мистців знає учень? Які їх твори може назвати? Здатність учня уважно сприймати твір, вміння його аналізувати, розвиток образного мислення. Знання учнем засобів виразності, вміння використовувати ці творчої діяльності на уроці. Відвідування мистецького гуртка, музичної та художньої школи. Участь у мистецьких виховних заходах класу, школи.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА СКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ

Склад класу:

Вік учнів, співвідношення хлопчиків і дівчаток. Працездатність та успішність учнів в цілому та, зокрема на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво». Чи є в класі актив, його вплив на учнів класу. Чи є угруповання за інтересами? Як учні ставляться один до одного? Як вони ставляться до справ класу? Чи дружать хлопчики і дівчатка? Чи допомагають один одному?

Спрямованість класного колективу на інтегрований курс «Мистецтво»:

Мистецькі інтереси, захоплення учнів класу. Ставлення учнів до музичного та образотворчого мистецтва, творів, біографій митців. Надання переваги творам музичного та образотворчого мистецтва з певним змістом художніх образів. Відвідування учнями театрів, концертних залів, філармонії, галерей.

Ставлення учнів класу до уроку інтегрованого курсу «Мистецтво»:

Чи люблять учні урок інтегрованого курсу «Мистецтво»; їх ставлення до різних видів мистецької діяльності на уроці (що для них цікавіше на уроці: сприймання, аналіз-інтерпретація та естетична оцінка творів мистецтва; практична художньо-творча діяльність, самореалізація в царині мистецтва; естетична та культуролого-мистецтвознавча пропедевтика).

Характеристика мистецької діяльності та мистецьких здібностей учнів класу:

Надання переваги видам творчої діяльності (сприймання, аналіз-інтерпретація та естетична оцінка творів мистецтва; практична художньо-творча діяльність учнів, самореалізація в царині мистецтва; естетико-мистецтвознавча пропедевтика). Особливості уваги в класі. Як учні класу розуміють і запам'ятовують матеріал, що вивчається на уроці? Особливості творчої діяльності учнів класу. Що в учнів класу більше розвинено: рівень мистецьких знань, умінь та навичок або вміння користуватися набутими знаннями для виконання навчальних завдань? Рівень мистецьких знань учнів класу. Розвиненість мистецьких умінь та навичок учнів класу. Кількість дітей, що відвідують мистецькі гуртки, музичну та художню школи. Участь учнів класу у мистецьких виховних заходах класу, школи.

СХЕМА ПОУРОЧНОГО ПЛАНУ (З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»)

Тема семестру:

Тема уроку:

Мета уроку:

– *навчальна* (засвоєння початкових знань, елементарних уявлень і понять про види та жанри мистецтва, особливості художньо-образної мови музичного та візуального мистецтва у взаємозв'язках із синтетичними мистецтвами (хореографія, театр, кіно, цирк, мультиплікація); розширення художньо-естетичного досвіду, опанування елементарними художніми вміннями та навичками у процесі практичної діяльності; набуття початкового досвіду зі створення художніх образів у процесі власної елементарної творчості);

– *розвивальна* (збагачення емоційно-почуттєвої сфери; розвиток загальних і спеціальних мистецьких здібностей; стимулювання художньо-образного мислення, проявів уяви та інтуїції, творчого потенціалу особистості);

– *виховна* (виховання в учнів естетичного ставлення до дійсності та емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва, художніх інтересів та естетичних смаків; елементарних світоглядних уявлень і ціннісних орієнтацій, розуміння учнями зв'язків мистецтва з природним і культурним середовищем, життєдіяльністю людини, сучасною технікою, засобами масової інформації; виховання здатності сприймати, інтерпретувати та оцінювати художні твори, висловлювати й аргументувати особистісне ставлення до них; виховання потреби в художньо-естетичному самовдосконаленні відповідно до вікових можливостей).

Тип уроку:

- а) подача нового матеріалу (урок введення в тему);
- б) систематизація знань, умінь, навичок (урок заглиблення в тему);
- в) узагальнення знань (урок узагальнення теми);
- г) комбінований урок.

Методи, що використані на уроці: словесні, наочно-слухові, наочно-візуальні, аналізу і порівняння, стимулювання, узагальнення і повторення тощо.

Наочно-дидактичні засоби: текст творів, плакати, портрети композиторів та художників, малюнки, репродукції картин тощо.

План уроку (організаційний момент; новий матеріал; сприймання та інтерпретація мистецтва, художньо-творча діяльність, комунікація через мистецтво, узагальнення вивченого матеріалу, рефлексія, підсумки уроку).

Хід уроку

Список використаної літератури

**ПРИКЛАД ПЛАНУ-КОНСПЕКТУ ПАРНОГО УРОКУ
ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»**

(за моделлю міжпредметної інтеграції Л.Г. Кондратової)

(III клас, I семестр)

Тема семестру: *У майстернях мистців.*

Тема уроку (музична складова): *В гостях у мистців.*

Мета уроку:

Навчальна – познайомитись зі змістом поняття «композитор» та специфікою професії композитора, надати уявлення про студію звукозапису та процес створення відтворення звуку в студії, усвідомити змістові особливості поняття «експромт» як музичного жанру.

Розвивальна – розвивати вміння учнів уважно слухати музику, переживати та усвідомлювати музичний твір імпровізаційного характеру, висловлювати свої власні музичні враження від прослуханого, вміти виконувати пісню під фонограму, брати участь у танцювальному флешмобі.

Виховна – виховувати інтерес до слухання творів українських композиторів та потребу виконувати пісні дитячого репертуару.

Тип уроку: інтегрований, урок заглиблення в тему.

Методи, що використані на уроці: ілюстративний, бесіда, розповідь, наочно-слуховий, порівняння, аналізу, узагальнення, інтерпретації.

Наочно-дидактичні засоби: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, мультимедійна презентація, портрети композиторів Ф. Шуберта, М. Лисенка.

План уроку

1. Організаційний момент – 3 хв.
2. Ознайомлення з новим матеріалом – 6 хв.
3. Сприймання музичного твору та його мистецька інтерпретація – 6 хв.
4. Художньо-творча діяльність та мистецьке спілкування – 25 хв.
5. Підсумки уроку – 3 хв.
6. Домашнє завдання – 2 хв.

Хід уроку

Організаційний момент

Діти заходять до кабінету Інтегрованого курсу «Мистецтво» під звучання Експромту Мі-бемоль мажор (ор.90 №2) Ф.Шуберта. Музичне привітання.

Учитель: Я впевнена, що вам сподобалась музика, яка щойно прозвучала.

Учні: Так, ця музика є натхненною, романтичною. Вона створює яскраві музичні образи.

Ознайомлення з новим матеріалом

Учитель: Автором цього твору є видатний австрійський композитор Франц Шуберт, один із визначних композиторів-романтиків. Твір має назву «Експромт» і сьогодні ми познайомимось з цим музичним жанром. Переглянемо відео-ролик «Музика розповідає...». Як ви вважаєте, хто саме розповідає про події у музичному творі?

Учні: Це композитор.

Учитель: А що ви знаєте про професію композитора?

Учні: Це обдарована людина, яка створює музичні твори.

Учитель: Чи схожі між собою композитори?

Учні: Ні, у класичній він має назву композитора, у сучасній естрадній музиці ця людина називається автором пісні.

Учитель: Як саме фіксує свої твори композитор?

Учні: Композитор фіксує свої твори у вигляді нотного тексту, саме він дозволяє виконавцям виконувати ці твори на концертах.

Учитель: Сучасні композитори працюють у студіях звукозапису.

(Розповідь про студію звукозапису як спеціальне приміщення для обробки звуку із технічним обладнанням (мініпрезентація)). Чи

цікаво було б вам побувати у такій студії та почути, як обробляється музичний звук?

Учні: Так, ми дуже хотіли б побувати у студіях звукозапису українських естрадних співаків.

Сприймання музичного твору та його мистецька інтерпретація

Учитель: На початку уроку ми з вами прослухали експромт. Ця лірична п'єса для фортепіано або скрипки, створена швидко, в результаті імпровізації. Експромти писали композитори різних країн. Зараз ми прослухаємо Експромт (ля мінор) видатного українського композитора Миколи Лисенка. Звучить музика. Художньо-педагогічний аналіз твору. Скільки розділів у цьому творі?

Учні: У творі тричастинна будова. Головний образ – схвилюваний, піднесений, який змінюється у другому розділі іншою, більш ліричною образною сферою. Третя частина повертає перший музичний образ, утворює головну образну сферу твору.

Учитель: Доберіть слова з наведеного списку, які характеризую музику твору та виберіть кольори, якими б ви могли це намалювати. (Робота з підручником).

Художньо-творча діяльність та мистецьке спілкування

Учитель: Зараз ми з вами виконаємо поспівку «Ми любимо мистецтво», працюємо над виразністю інтонування.

(Виконання поспівки «Ми любимо мистецтво», спочатку нотами, потім - зі словами).

Учитель: Тепер заспіваємо пісню М.Мазур «Кольорові фарби». (Звучить аудіо запис пісні М.Мазур «Кольорові фарби». Виконання пісні під фонограму. Перший куплет виконують дівчатка, другий – хлопчики, третій – усі разом. Здійснення запис співу на диктофон та колективний аналіз співу після прослуховування. Робота над помилками).

Учитель: Тепер ми з вами пограємо. (Гра «Я – композитор/композиторка» зі звуковидобуванням звуків на металофоні або синтезаторі. Гра «Танцювальний флешмоб». Гра «В музичній студії»). Обговорення власних відчуттів та емоцій під час творчої діяльності на уроці.

Підсумки уроку

Учитель: Давайте підведемо підсумки, про що ми сьогодні дізналися і чому навчилися. Що таке експромт? Який музичний твір ми слухали на уроці? Назвіть його автора. Як працюють музиканти в

студії звукозапису? Назвіть звірят, ходу яких можна зобразити високими чи низькими, довгими або короткими, тихими або гучними звуками.

Домашнє завдання

Учитель: Ви сьогодні гарно попрацювали. Вдома заспівайте батькам пісню «Кольорові фарби» та намалюйте до неї малюнок фломастерами. (Учитель оцінює діяльність учнів на уроці).

Учитель: Урок завершено. До побачення.

Учні: До побачення.

Тема семестру: *У майстернях мистців.*

Тема уроку (образотворча складова): *В гостях у мистців.*

Мета уроку:

Навчальна – познайомитись з поняттям графіка, матеріалами, інструментами та обладнанням для створення графічних творів в майстерні художника-графіка.

Розвивальна – розвивати вміння учнів розпізнавати різновиди технік виконання графічних творів, створювати приклади графічного малюнку, оцінювати власні творчі здобутки та надавати оцінку здобуткам однокласників, розвивати вміння визначати власні емоції від творчої діяльності.

Виховна – виховувати інтерес до графіки як виду образотворчого мистецтва.

Тип уроку: інтегрований, урок заглиблення в тему.

Методи, що використані на уроці: ілюстративний, бесіда, розповідь, наочний, порівняння, аналізу, узагальнення, інтерпретації.

Наочно-дидактичні засоби: інструменти для роботи з малюнками, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації картин, мультимедійна презентація, портрети живописців, чий картини переглядаємо на уроці, зображення прикладів робіт із прикладами різних видів графіки.

План уроку

1. Організаційний момент – 3 хв.
2. Ознайомлення з новим матеріалом – 6 хв.
3. Сприймання твору та його мистецька інтерпретація – 6 хв.
4. Художньо-творча діяльність та мистецьке спілкування – 25 хв.
5. Підсумки уроку – 3 хв.
6. Домашнє завдання – 2 хв.

Хід уроку

Організаційний момент

Діти заходять до кабінету Інтегрованого курсу «Мистецтво» і роздивляються графічну роботу Олени Кульчицької «Ярослав».

Учитель: Я впевнена, що вам сподобалась робота видатної художниці, яку ви щойно побачили.

Учні: Так, ця робота присвячена національній історії, образу великого князя Ярослава Мудрого. Вона втілює яскравий історичний образ.

Ознайомлення з новим матеріалом

Учитель: Олена Кульчицька (1877–1967), авторка цієї роботи, є художницею, яка представляє західноукраїнську школу. Вона писала картини, видавала різноманітні журнали, присвячені красі, моді й мистецтву. О. Кульчицька була універсальною постаттю: архітектором, художником, живописцем, графіком, майстринею моделювання одягу. В якій професії образотворчого мистецтва використовують олівець, вугілля, туш, сангіну, соус та інші матеріали?

Учні: Професії митця-графіка.

Учитель: А що ви знаєте про професію графіка?

Учні: Вона бере свій початок з глибини віків, для її поява була важливою рукописна книга в Київській Русі (XI-XII ст.).

Учитель: Так, у старовинній книзі можна зустріти орнаментальними заставками, вигадливими заголовними літерами (ініціалами), сторінковими ілюстраціями (мініатюрами), а також численними дрібними малюнками на берегах сторінок. Переписуванням і оздобленням книг тоді займалися головним чином ченці при монастирях та митрополичих дворах. Вони використовували спеціальне горіхове чорнило, яке зберегло свою стійкість до цього часу. Сторінка тексту старанно й повільно записувалася гарним почерком. Як ми можемо визначити поняття графіки?

Учні: Мистецтво, в якому образ створюється за допомогою ліній, штрихів, крапок, плям і тону.

Учитель: Запишіть, будь ласка, це визначення у свій словничок з інтегрованого курсу «Мистецтво». Запрошую Вас у гості до художника-графіка. (Знайомство із матеріалами, інструментами та обладнанням для створення графічних творів. Графіка шрифту. Естамп. Рисунок. Прикладна графіка (презентація)).

Чи цікаво було б вам побувати у майстерні графіка і побачити, як створюється графічний твір?

Учні: Так, ми дуже хотіли б побувати у майстерні українського митця.

Сприймання твору та його мистецька інтерпретація

Учитель: Переглянемо приклади графічних творів: О. Савченко-Більський «З вірою в Україну», туш, перо; Т. Шевченко «Дерево», олівець; А. Боярин. «Чортків», пастель. Визначимо образи, зображені в роботах, основні елементи рисунка; визначимо характер рисок, ліній і штрихів; визначимо рисунок як тип світогляду художника. (Художньо-педагогічний аналіз творів). Переглянемо уривок з мультфільму «Котик і Півник» (реж. А. Грачова). (Обговорення різниці між образами книжкової графіки та графіки в мультиплікації). Якими засобами створюється графіка в мультиплікації?

Учні: Художник-мультиплікатор поетапно створює малюнки для мультфільму, використовується поетапна зйомка малюнків, відбувається кропітка праця художника-мультиплікатора.

Художньо-творча діяльність та мистецьке спілкування

Учитель: Зараз ми з вами виконаємо графічні творче завдання «Інструменти художника-графіка» (робота в альбомі) і творчу роботу «Дзвінкоголосий півник». (Пропонується обрати формат малюнку: горизонтальний чи вертикальний, обрати графічні матеріали - олівці, фломастери, пастель. Етапи роботи: 1 етап: малюємо голову – коло, додаємо гребінець, клюв простим олівцем; 2 етап – домальовуємо тулуб півника простим олівцем, 3 етап – обираємо техніку виконання малюнку олівці, фломастери або пастель та розфарбовуємо голову, виділяємо око півника, потім добираємо колір для тулуба та різні відтінки кольорів для хвостика).

Учні: уважно слухають, переглядають вказівки поетапного виконання графічного малюнку, обирають техніку виконання і працюють самостійно в альбомах. В кінці роботи відбувається демонстрація своїх напрацювань один одному.

Учитель: Тепер ми з вами пограємо в гру «Порівняння образів книжкової графіки та мультиплікації». (Демонстрація на екрані ілюстрацій художника-мультиплікатора, який поетапно створює малюнки для мультфільму).

Учні: розглядають малюнки мультфільму на стоп-кадрі, визначають матеріали для створення малюнків та розмірковують про відмінність статичних малюнків та оживленої графіка шляхом анімації в мультфільмі.

Підсумки уроку

Учитель: Давайте підведемо підсумки, про що ми сьогодні дізналися і чому навчилися. Що таке графіка? Які графічні твори ми вивчили на уроці? Назвіть їх авторів. Які матеріали використовують у мистецтві графіки? Як використовується графіка в мультиплікації?

Домашнє завдання

Учитель: Ви сьогодні гарно попрацювали. Вдома покажіть батькам Ваші малюнки до «Котик і Півник». (Учитель оцінює діяльність учнів на уроці).

Учитель: Урок завершено. До побачення.

Учні: До побачення.

Список використаної літератури

1. Кондратова Л. Г. Мистецтво: книга для вчителя, конспекти уроків для 3 класів заг. навч. закладів НУШ. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан., 2020. 280 с.
2. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М. Мистецтво 3 клас НУШ конспект-конструктор уроків мистецтва. Харків: Генеза, 2020. 80 с.
3. Масол Л., Гайдамака О., Белкіна Е., Калініченко О., Руденко І. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів. Харків : Веста: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с.
4. Масол Л. Мистецтво / Навчання і виховання учнів 2 класу : метод. посіб. для вчителів / упор. О. Савченко. Київ: Поч. школа, 2003. С. 476–500
5. Масол Л. М. Мистецтво (інтегрований курс): підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Видавництво «Світоч», 2013. 240 с.
6. Масол Л. М. Мистецтво (інтегрований курс): підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Видавництво «Світоч», 2014. 208 с.

7. Масол Л. М. Мистецтво: підруч. для загальноосвіт. навч. закладів. 8 клас. Харків: Світоч, 2016. 232 с.

8. Масол Л. М. Мистецтво: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ.: Видавничий дім «Освіта», 2017. 224 с.

9. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Кузьменко Г. В., Лемешева Н. А. Мистецтво (інтегрований курс): підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ: Видавництво «Світоч», 2015. 192 с.

10. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М. Мистецтво: підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Генеза, 2018. 144 с.

11. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М. Мистецтво: підруч. інтегр. курсу для 2-го кл. закл. заг. серед. Освіти. Київ: Генеза, 2019. 112 с.

12. Масол Людмила, Гайдамака Олена, Колотило Оксана. Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 3 кл. закл. заг. сер. освіти. Київ: Генеза, 2020. 128 с.

13. Масол Л., Миропольська Н., Рагозіна В., Руденко І., Хлебникова Л. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи в системі інтегративної мистецької освіти : метод. посіб. для вчителя / за наук. ред. Л. Масол. Київ : Пед. думка, 2010. 232 с.

14. Масол Л. М. Мистецтво. Рівень стандарту, профільний рівень: підруч. для 10(11) класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2018. 224 с.

15. Мистецтво. 1-4 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

**ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ)
ПРАКТИКИ З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»**

Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв

Кафедра мистецьких дисциплін

Звіт про виробничу (педагогічну) практику
з інтегрованого курсу «Мистецтво»
Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

ПІБ студента-практиканта

Курс _____

Група _____

Місце педпрактики: _____

Термін педпрактики: _____

Керівник педпрактики: _____

Звіт розширений до 10 сторінок.

У звіті слід висвітлити:

- місце та умови проходження практики;
- зміст практичної роботи студента та її стислий аналіз;
- знання, уміння, навички, придбані та вдосконалені під час практики;
- труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності;
- пропозиції щодо вдосконалення процесу практичної підготовки студентів

**ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНИХ АРКУШІВ
ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ З ВИРОБНИЧОЇ
(ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ
«МИСТЕЦТВО»**

I. Оформлення титульної сторінки звітної документації

Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Звітна документація
з виробничої (педагогічної) практики
студента (*вказати*) курсу
група _____

спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ПІБ практиканта

Практика проходила у
(назва ЗЗСО, у якому проходила практика)
з ____ по ____ 20__р.

Керівник практики
від кафедри мистецьких дисциплін

ПІБ керівника

Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Кафедра мистецьких дисциплін

ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»

Тема: Тема: «Мистецтво – чарівне вікно у світ»

(1-Б клас ЗНЗ №2 м. Чернігова)

Розробив: студент 41 групи
факультету дошкільної,
початкової освіти і мистецтв
Іванченко І.С.

Погоджено: учитель
музичного мистецтва
Мартиненко Т. Л.

Оцінка: «_____» _____
(підпис)

Методист: професор,
доктор мистецтвознавства
Мартинюк Т.В. _____
(підпис)

Чернігів – 2020

ХАРАКТЕРИСТИКА МИСТЕЦЬКОГО РОЗВИТКУ

учня 3-В класу ЗНЗ № 2 м. Чернігова

Янко Сергія Миколайовича

Склала: студентка 41 групи факультету
дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Велігорська Л. І.

Узгоджено:
учитель музичного мистецтва
Мартиненко П. О.

Оцінка: «_____» _____
(підпис)

Методист: професор,
доктор мистецтвознавства
Мартинюк Т.В. _____
(підпис)

**МИСТЕЦЬКА ХАРАКТЕРИСТИКА
КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ**

(2-Г клас середньої школи №2)

Склав: студент 46 групи факультету
дошкільної, початкової освіти і
мистецтв
Ярошенко А.В.

Узгоджено:
учитель музичного мистецтва
Мартиненко Т.Л.

Оцінка: «_____» _____
(підпис)

Методист: професор, доктор
мистецтвознавства
Мартинюк Т.В. _____
(підпис)

Чернігів – 2020

Навчально-методичне видання

Розробники:

Дорошенко Тетяна Володимирівна,
доктор педагогічних наук, професор;

Мартинюк Тетяна Володимирівна,
доктор мистецтвознавства, професор;

Скорик Тамара Владимировна,
кандидат педагогічних наук, доцент;

Вергунова Валерія Сергіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

для студентів

спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Технічний редактор

О. Клімова

Комп'ютерна верстка
та макетування

О. Клімова

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.*

Підписано до друку 24.11.2020 р. Формат 60 x 84 1/16.
Ум. друк. арк. 7,67. Обл.-вид. арк. 5,08. Зам. № 925.
Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т. Г. Шевченка,
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
тел. 65-17-99
nuchk.tipograf@gmail.com